

REVISTA ORTODOXĂ

**PUBLICAȚIA ON-LINE
A
ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI**

NR. 2/2020

EDITURA MITROPOLIA OLTENIEI

ISSN 2392-6546, ISSN-L 2392-6546

COLEGIUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE:

ÎPS Prof. Univ. Dr. IRINEU POPA,
Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei

MEMBRI:

Pr. Prof. Univ. Dr. NICOLAE RĂZVAN STAN
Pr. Prof. Univ. Dr. PICU OCOLEANU
Pr. Conf. Univ. Dr. ADRIAN IVAN
Pr. Conf. Univ. Dr. CONSTANTIN BĂJĂU
Pr. Lect. Univ. Dr. ION REȘCEANU
Pr. Lect. Univ. Dr. IOAN SORIN BORA
Diac. Lect. Univ. Dr. MIHAI CIUREA

REDACTOR ȘEF:

Pr. Lect. Univ. Dr. IONIȚĂ APOSTOLACHE

COORDONATOR REVISTĂ:

Pr. Conf. Univ. Dr. ADRIAN BOLDIȘOR

CORECTOR REVISTĂ:

Diac. Drd. DORU MARCU

TEHNOREDACTARE:

VALENTIN CORNEANU

CUPRINS:

TEOLOGIE ȘI VIAȚĂ :

Pr. Lect. Dr. IONIȚĂ APOSTOLACHE, *Sfânta Taină a Preoției după învățătura ortodoxă ...* p. 4

BIOGRAFII LUMINOASE:

Pr. ION PLOSCARU, *Clerul vâlcean și Răscoala din 1907 ...* p. 15

TEOLOGIE LITURGICĂ:

Pr. Drd. FLORIN VÂNĂTORU, *Învățătura Bisericii despre Sfintele Taine din punct de vedere liturgic ...* p. 22

MEDITAȚIE:

Dr. EDUARD TRAIAN POPESCU, *Mulțumesc, Coronavirus! ...* p. 42

POEZIE RELIGIOASĂ:

Pr. Dr. MIRCEA NINCU, *Întărire ...* p. 44

TEOLOGIE ȘI VIAȚĂ:

SFÂNȚA TAINĂ A PREOȚIEI DUPĂ ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ

Pr. lect. dr. IONIȚĂ APOSTOLACHE¹

I. Lămuriri dogmatice pe scurt:

Atunci când vorbim despre viața Bisericii trebuie să ne raportăm negreșit la Sfintele Taine. Într-o extensie lămuritoare, această important segment de viață al Bisericii s-ar putea traduce prin „*materialism creștin*”. Sintagma îi aparține teologului rus Serghei Bulgakov care a încercat să definească astfel lupta constantă a Bisericii primare „împotriva tendinței de a promova o spiritualizare falsă, care așează în opoziție spiritualul și materialul, căutând să se distanțeze de material”.² Prima problemă de acest gen a venit din curențelor gnostice, care socoteau că Mântuitorul Hristos nu a venit cu adevărat „în trup”. Adevărul Bisericii a fost întărit în primul rând de Sfântul Ioan Evanghelistul, care vorbește în prologul Evangheliei Sale despre „*Cuvântul care S-a făcut trup și S-a sălășluit întru noi*”.³ Pericolul și tendința acestei „*false spiritualizări*” despre care vorbea Bulgakov s-a multiplicat de-a lungul timpului și a stat la baza diferitelor învățături eretice, cum ar fi: doketismul, arianismul, nestorianismul, iconoclasmul, deismul și mai nou nihilismul sau ateismul. Sfântul Ioan Damaschinul este unul dintre Părinții Bisericii care articulează în mod deosebit această diferență dintre material și spiritual, în ceea ce privește Persoana și lucrarea Mântuitorului Hristos în lumea. În *Dogmatica* sa, el arată foarte clar că, din perspectiva învățăturii creștine, „*omul este bivalent – deopotrivă material și spiritual – astfel încât iconomia divină nu se adresează numai părții spirituale, de pildă prin intermediul unui proces educativ, ci, într-o măsură la fel de mare, părții materiale*”. El arată cu alte cuvinte importanța, rolul și locul materiei în viața și lucrarea Bisericii. „Deoarece materia este creată din nimic de Dumnezeu, nu se află nimic în ea care să i se opună lui Dumnezeu, ea fiind bună în sine. Rolul persistent al materiei este vădit în credința creștină de învierea trupurilor după moarte, care se opune oricărei viziuni în care destinul omnesc este numai spiritual sau imaterial. Această evaluare pozitivă a materiei este fundamentală pentru două dintre caracteristicile creștinismului ortodox: icoanele și Tainele (Sacramentele)”.⁴

La Sfântul Maxim Mărturisitorul găsim descrise cele „*trei mișcări*

¹ Universitatea din Craiova, Facultatea de Teologie Ortodoxă.

² Pr. Andrew Louth, *Introducere în Teologia Ortodoxă*, traducere din limba engleză de Dragoș Mîrșanu, Ed. Doxologia, Iași, 2014, p. 160.

³ In. 1, 14.

⁴ Pr. Andrew Louth, *Introducere în Teologia Ortodoxă*, p. 161.

generale ale sufletului adunate într-una: cea după minte, cea după rațiune, cea după simțire”.⁵ În această ascendență harică, „materialismul creștin”, despre care vorbește Bulgakov, este transfigurat în persoana Mântuitorului Hristos, prin intermediul energiilor dumnezeiești necreate.⁶ Pentru a se ajunge aici, „trebuie să trecem prin toate câte a trecut El, să răbdăm și să pătimim și noi câte a răbdat și pățimit El ... Căci, într-adevăr, noi de aceea ne și botezăm ca să ne îngropăm și să înviem împreună cu El, de aceea ne ungem cu Sfântul Mir, ca să ajungem părtași cu El prin ungerea cea împărătească a îndumnezeirii și în sfârșit, de aceea mâncăm hrana cea prea sfântă a Împărtășaniei și ne adăpăm din dumnezeiescul potir, pentru ca să ne cuminecăm cu însuși Trupul și Sângele pe care Hristos le-a luat din pântecele Fecioarei Maria. Așa că, la drept vorbind, noi ne facem una cu Cel ce s-a întrupat și îndumnezeit, cu Cel ce a murit și a înviat pentru noi”.⁷

Din punct de vedere dogmatic, Sfintele Taine sunt lucrări sau acte sfinte văzute, întemeiate de Mântuitorul Hristos și săvârșite de Biserică prin episcopi și preoți ei, prin care se împărtășește primitorului harul dumnezeiesc, nevăzut și mântuitor. Din punct de vedere liturgic, prin Sfintele Taine putem înțelege slujbele bisericești prin mijlocirea cărora ni se împărtășește, în chip special și prin anumite semne (forme) văzute, harul lui Dumnezeu cel nevăzut, în cele mai importante momente ale vieții noastre. Numărul lor oficial este de șapte, după darurile pe care Sfântul Duh le izvorăște în Biserică. Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe sunt prin urmare: Botezul, Ungerea cu Sfântul Mir (Mirungerea), Împărtășania, Spovedania, Nunta (Căsătoria), Preoția (Hirotonia) și Maslul (Eleoungerea).

Taina este așadar o *lucrare misterioasă* (așa cum arată și etimologia cuvântului: *mistirion* sau *sacramendum* – ceva ascuns, necunoscut și neînțeles) prin care Dumnezeu întărește laolaltă și în scop mântuitor mădularele Bisericii Sale. Termenul de *taină* este folosit în Noul Testament sub diferite sensuri. Mântuitorul spune adesea ucenicilor Săi: „Vouă vi s-a dat

⁵ „Cei progresati duhovnicește observă în ei trei mișcări ale sufletului: una săvârșită prin minte; alta, prin rațiune; a treia, prin simțire. Dar în ei, acestea sunt concentrate într-una. Căci mișcarea prin simțire a fost încadrată în mișcarea prin rațiune și aceasta, în mișcarea prin minte. Bazată pe ultimele două, mintea se ridică la cunoașterea superioară de Dumnezeu. Mișcarea minții e o cunoaștere indefinibilă, mai presus de cunoaștere, care poate fi numită și necunoaștere sau apofatică. Căci mintea, mișcându-se în jurul lui Dumnezeu, renunță de a-L defini prin atribute împrumutate de la celelalte, având o experiență intensă și simplă a Celui ce e mai presus de toate cele create” (Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 13, traducere din limba greacă veche, introducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2006, p. 111).

⁶ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 85.

⁷ Sf. Nicolae Cabasila, *Despre viața lui Hristos*, trad. și studiul introductiv de pr. prof. Teodor Bodogae, Sibiu, 1946, p. 26-27.

să cunoașteți tainele Împărăției lui Dumnezeu”,⁸ cuvântul *taină* definind aici realitatea Împărăției Divine pe care Hristos o revelează prin minunile Sale. Sfântul Apostol Pavel folosește de asemenea de mai multe ori acest termen în epistolele sale. Astfel, el vorbește despre „*taina mântuirii poporului iudeu*”: „Pentru că nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți taina aceasta, ca să nu vă socotiți pe voi înșivă înțelepți; că împietrirea s-a făcut lui Israel în parte, până ce va intra tot numărul neamurilor”.⁹ În epistola sa către Efeseni, Apostolul vorbește de asemenea despre taina mântuirii oamenilor prin împăcarea lor cu Dumnezeu în Iisus Hristos: „Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două - una, surpând peretele cel din mijloc al despărțiturii, desființând vrășmășia în trupul Său, legea poruncilor și învățăturile ei, ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea”.¹⁰ De asemenea, în prima epistolă către Corinteni găsim întrebuintarea cuvântului de taină cu înțelesul de harismă: „Și de aș avea darul proorociei și toate tainele le-aș cunoaște și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt”.¹¹ *Taina credinței* este și taina întrupării Logosului, sau a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care: „S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit întru neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă”.¹²

Între cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii, *Taina Preoției* (sau Hirotonia) ocupă un loc cu totul aparte. „Dacă în celelalte Taine este primit ca Cel ce Se dăruiește prin preot, În Taina Hirotoniei Se leagă, ca subiect ce ni se dăruiește în chip nevăzut, de o persoană umană, pe care consacându-o ca preot sau episcop, face văzută dăruirea Sa către noi prin celelalte Taine”.¹³ Preoția însumează așadar lucrarea tainică a Sfântului Duh prin care Mântuitorul Hristos este prezent și proniator în Sfintele Taine și prin acestea în viața Bisericii Sale. În această calitate, Preoția se arată vrednică slujitoare a vieții veșnice, desăvârșindu-se ca lucrare prin „canonul” primit de la Însuși Întemeietorul ei, care s-a făcut pe Sine „*slujitor altarului și cortului celui adevărat, pe care l-a înfipt Dumnezeu și nu omul*”.¹⁴ Din acest punct de vedere, înțelegem și credem că această Sfântă Taină se definește ca „o slujire a dreptății și a neprihănirii”,¹⁵ „o lucrare care urmărește teandria și care ridică umanitatea la înălțimea sfințeniei îndumnezeitoare”.¹⁶

⁸ Marcu 4, 11.

⁹ Romani 11, 25.

¹⁰ Efeseni 2, 14-15.

¹¹ I Corinteni 13, 2.

¹² I Timotei 3, 16.

¹³ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005, p. 350.

¹⁴ Ev. 8, 2.

¹⁵ II Cor. 11, 15.

¹⁶ Ev. 7, 11; 10, 29.

Taina Slujirii Preoțești a fost instituită de Însuși Mântuitorul, încă din prima zi a Învierii Sale, fiind întărită ca testament prin cuvintele adresate Sfinților Apostoli: „*Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi. Și aceasta zicând a suflat asupra lor și a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și căroră le veți ține, ținute vor fi*”.¹⁷ Importanța acestei Sfinte Taine este de asemenea evidențiată și de Sfântul Apostol Pavel, care îi îndeamnă pe preoții din Efes: „*Luați aminte la voi înșivă și la toată turma peste care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți biserica lui Dumnezeu*”.¹⁸ Slujirea și demnitatea preoțească trece astfel dincolo de orice obligație pământească sau orânduire socială, fiind cu mult mai multe decât o responsabilitate administrativă. Tot din Sfânta Scriptură înțelegem și credem că Preoția este cu adevărat „o diaconie a nemuririi și a nestrăciunii vieții veșnice”, după modelul arătat de Domnul, care s-a făcut pe Sine „*slujitor altarului și cortului celui adevărat, pe care l-a înfipt Dumnezeu și nu omul*”.¹⁹ În acest sens, Preoția creștină reprezintă „o slujire a dreptății și a neprihănirii”,²⁰ „o lucrare care urmărește teandria și care ridică umanitatea la înălțimea sfințeniei îndumnezeitoare”.²¹

Învățătura Sfintei noastre Biserici afirmă de asemenea, sprijinindu-se pe Sfânta Scriptură, că, pe lângă *slujirea sau Preoția sacramentală*, există și o altfel de *slujire* cu caracter general pe care o numește *împărătească*. Aceasta este dimensiunea universală a Preoției, despre care vorbește Sfântul Apostol Petru: „*Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată*”.²² Aceste două slujiri ale Bisericii lui Hristos, Preoția sacra și Preoția împărătească, se găsesc într-o consonanță și complementaritate desăvârșită. Prima dintre ele, cea sacramentală, este izvor de har pentru cea de a doua, realizând și definindu-i totodată caracterul unitar. „Datorită lucrării preotului,” - spune pr. prof. Dumitru Popescu - „care adaugă jertfa de sine a credincioșilor la jertfa lui Hristos, creștinii alcătuiesc «preoția împărătească» a Bisericii (I Pt. 2, 9). Rolul preotului este deosebit de important, fiindcă el primește jertfele și rugăciunile tuturor și le unește cu jertfa lui Hristos, pe care o aduce în numele tuturor pe pentru toți. Mai mult decât în Legea Veche, în misiunea lui intră însă predica cuvântului și păstoria credincioșilor și păstoria credincioșilor pentru formarea lor duhovnicească ca preoție împărătească a lui Hristos. Credincioșii își realizează preoția generală cu ajutorul preoției slujitoare, nu numai ca aducători ai jertfelor personale, ci și ca împărați peste patimile lor și ca învățători în familie și în societate, sfințindu-se prin

¹⁷ In. 20, 21-23.

¹⁸ F.A. 20, 28.

¹⁹ Ev. 8, 2.

²⁰ II Cor. 11, 15.

²¹ Ev. 7, 11; 10, 29.

²² I Pt. 2, 9.

aceste slujiri și contribuind la sfințirea lumii. În preot se realizează unificarea tuturor, ca în chipul văzut al lui Hristos, Cel ce Se aduce pe Sine jertfă în chip nevăzut. Luând putere din jertfa adusă de preotul slujitor la Liturghie, credincioșii exercită acest act «*extra muros*», oficiind liturghie prin viața lor de toate zilele. Ca preoție împărătească, laicii nu au acces la săvârșirea mijloacelor harului, dar sfera lor este viața harului și penetrarea lui în lume”.²³

Din punct de vedere etimologic, Taina Preoției sacramentale se exemplifică prin cuvântul *hirotonie* (din limba greacă: *hierotonia*), care descrie în mod practic actul de „*punere a mâinilor*” episcopului peste cel ce urmează să priemască slujirea harică. Nu vom stărui în cele ce urmează asupra detaliilor de ordin liturgic care vizează Taina Preoției,²⁴ ci vom căuta să evidențiem ***înalta demnitate a acestei slujiri sacramentale pentru viața Bisericii***. Acest lucru se descoperă în primul rând în legătură că Taina Sfintei Împărtășanii, preotul fiind instrumentul văzut prin care Hristos se dăruiește euharistic. „În fiecare Taină” – spune pr. prof. Dumitru Stăniloae – „Hristos Se dăruiește printr-o lucrare a Sa celor ce cred în El, iar în Taina Euharistiei Se dăruiește cu însuși Trupul și Sângele Său. Dar fiind nevăzut și voind să ne dăruiască totuși acestea, adică Trupul și Sângele Său, în chip văzut, trebuie să se dăruiască prin presoane văzute. Pe aceste persoane le alege și le sfințește El Însuși prin Taina Hirotoniei”.²⁵ De aici rezultă valoarea inestimabilă a Preoției sacramentale. Pe lângă faptul că este emisarul Mântuitorului Hristos, el este în același timp și purtător al Duhului Sfânt, care locuiește într-însul. „Păstorii Bisericii” – spune Sf. Sofronie Saharov – „sunt purtătorii unui har atât de mare încât, dacă oamenii ar putea să-i vadă strălucirea, lumea întregă ar fi cuprinsă de uimire; însă Domnul a ascuns-o pentru ca slujitorii Săi să nu fie cuprinși de mândrie, și să se salveze în smerenie ... Preotul slujitor al Altarului lui Dumnezeu este un personaj foarte important. Cel care îl insultă îl insultă de fapt pe Duhul Sfânt Care locuiește în el ... Dacă oamenii ar putea vedea în ce slavă se află preotul atunci când slujește Sfânta Liturghie, ar cădea cu toții cu fața la pământ; iar dacă preotul însuși ar vedea, dacă ar vedea în ce stare de strălucire se află (când slujește Liturghie), ar deveni un mare ascet ca să nu întineze cu numic harul Duhului Sfânt care locuiește în el”.²⁶

Iată prin urmare din ce motiv, în Tradiția noastră Ortodoxă, există o evlavie cu totul aparte față de preot. Credincioșii îi sărută mâna, „ca și cum ar fi vorba de mâna lui Hristos”, iar când sunt binecuvântați, cred că prin mâna

²³ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, p. 360.

²⁴ Vezi pe larg în Pr. prof. dr. Ene Braniște, Arhim. prof. Ghanadie Nițoiu, Pr. prof. Gheorghe Nedeia, *Liturgica teoretică. Manual pentru seminariile teologice*, Ed. IBMBOR, București, 2002, p. 223-227.

²⁵ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, 1997, p. 97.

²⁶ Arhim. Sophrony (Sakharov), *Starets Silouane*, Paris, Presence, 1973, p. 363-367.

preotului îi binecuvintează Însuși Hristos. Aceasta este una din diferențele esențiale între misiunea sacramentală a preotului ortodox și „*mandatul confesional*” al unui pastor oarecare. În viața celui ce primește Taina Preoției, hirotonia este o adevărată „*Cincizecime personală*”. La momentul ungerii sale, „când Duhul Sfânt se pogoară peste el, preotul primește o mulțime de harisme”.²⁷ Cea mai importantă diferență între Preoția Ortodoxă și alte preținse slujiri sacramentale este continuitatea neîntreruptă a harului dumnezeiesc. Dobândit de la Mântuitorul Hristos prin Sfinții Săi Apostoli și printr-înșii dăruit episcopilor până în zilele noastre, această moștenire sfântă este numită în învățătura Bisericii „*succesiune apostolică*”. „De acest har ce vine de la Apostoli se împărtășesc, pe măsura slujirii lor mai restrânse, de la episcopul fiecărei eparhii, toți preoții acelei eparhii, primind odată cu el puterea și obligația de a predica aceeași învățătură și de a păzi aceeași rânduială în săvârșirea Tainelor și în păstorirea sufletelor pe căile conforme cu Tradiția venită de la Apostoli”.²⁸

II. Taina Preoției în teologia Sfântului Ioan Hrisostom

Sfinții Părinți și după dânșii dascălii, învățătorii și teologii Bisericii au arătat o admirație cu totul aparte față de Taina Preoției. Descrierile lor sunt în pline de frumusețe, de har și adevăr dumnezeiesc. „Muntele” cel de taină al slujirii preoțești este astfel descris în imagini și simboluri, „dar niciunul dintre acești alpiniști nu poate spune că i-a străbătut toate cărările, că i-a admirat înălțimile, că a ascultat muzica tuturor izvoarelor lui, că și-a desfătat privirile cu toată bogăția florilor lui. Toți spun că muntele e frumos, fiindcă e frumos chiar și în puținul ce l-au cunoscut; toți spun că muntele e grandios, e măreț chiar și la înălțimea la care au ajuns”. Între toți însă, Sfântul Ioan Gură de Aur este singurul care, urcând acest munte, „l-a cunoscut în întregime”. El singur, „vulturul” teologiei patristice, „a cunoscut toate frumusețile lui, dar i-a văzut și prăpăstiile, și strâmtorările, și primejdiile. Din pricina asta, el singur a putut scrie, a putut să ne lase *ghidul* acestui munte frumos, grațios și măreț”.²⁹

„Ghidul” despre care vorbește părintele Dumitru Fecioru, traducătorul lui în limba română, nu este altul decât „*Tratatul despre Preoție*” al Sfântului Ioan Gură de Aur.³⁰ Există două ipoteze cu privire la perioada în care Sfântul

²⁷ Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, traducere din limba franceză de Felicia Dumas, Ed. Doxologia, Iași, 2014, p. 252.

²⁸ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 109.

²⁹ Pr. Dumitru Fecioru, „Introducere” la Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie din Nazianz, Sf. Eftrem Sirul, *Despre preoție*, traducere și note de pr. Dumitru Fecioru, Ed. Sofia, București, 2004, p. 5-6.

³⁰ Traducerea părintelui Dumitru Fecioru s-a făcut după versiunea franceză a textului, publicat în Colecția „Sources chretiennes”, nr. 272: Jean Chrysostome, *Sur le sacerdoce (Dialogue et Homelie)*, Paris, 1980.

Părinte ar fi alcătuit această magistrală lucrare pastorală. Prima dintre ele se leagă de vremea nevoițelor sale duhovnicești în sihăstriile din munții Antiohiei (372-378), unde se nevoia împreună cu prietenul său, Sfântul Vasile cel Mare.³¹ Cea de a doua ipoteză, împinge alcătuirea lucrării puțin mai târziu, în perioada de diaconat a Sfântului Ioan Gură de Aur (381-386). Dincolo de aceste detalii tehnice, „*Tratatul despre preoție* rămâne o carte de geniu, care s-a răspânditcurând și a circulat și în Răsărit și în Apus”.³²

„*Tratatul despre Preoție*” este în primul rând extraordinarea argumentare a unui refuz justificat. La vremea respectivă, Sfântul Ioan Gură de Aur nu se socotea suficient de pregătit pentru a primi această mare Taină. „Era sigur că se putea ridica mai sus. O dorea, și din această cauză a refuzat. Dar Antiohia îl voia episcop cu orice preț. Căpeteniile religioase ale orașului erau de acord cu prietenii lui Ioan. Întreaga populație insista ca el să devină episcop împreună cu Vasile. Căzând că nu putea stăruii în refuzul său, Gură de Aur a acceptat. Dar în ziua în care trebuia întronizat a dispărut fără să lase urmă. Fără să spună nimănui nimic ... Nu voia să se facă episcop pentru a face pe placul cetățenilor săi. Voia să devină mai întâi un adevărat atlet al lui Hristos. Trebuia să aibă mai întâi imensul curaj de a nu fi de acord cu cetățenii săi atunci când era vorba de credință și de Dumnezeu. Gură de Aur l-a citit pe Pavel care spunea: «Dacă încerc să plac oamenilor nu voi mai fi slujitorul lui Hristos». Aceasta avea să fie decizia lui definitivă de-a lungul întregii sale vieți pământești: *Nu-L va sacrifica pe Dumnezeu pentru a face pe plac oamenilor*”.³³

Într-un context mai larg, fuga de preoție este pusă de biograful său, Paladie, pe seama a două elemente justificative: mai întâi, ar fi fost conștientizarea greutății sarcinii pastorale care îl aștepta, fiind încă foarte tânăr, și, al doilea, dorința fierbinte de a se înălța duhovnicești în lupta cu patimile. Într-un mod mai detaliat, primul motiv prezentat de Paladie era în legătură cu situația „de facto” a Bisericii din Antiohia, generată în principal de

³¹ „În acel timp Vasile trebuie să se fi găsit fără îndoială în vreo mănăstire din jurul Antiohiei. El a fost convocat la Antiohia și i s-a spus că Gură de Aur și el vor fi făcuți episcopi în Biserica întemeiată de Apostoli” (Virgil Gheorghiu, *Gură de Aur atletul lui Hristos*, ediția a II-a, traducere Maria-Cornelia Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2008, p. 47).

³² Lucrarea Sfântului Părinte este citată în 392 de Fericitul Ieronim, în lucrarea „De viris illustribus” (129). „În secolul următor este tradus în limba latină de Anien; traducerea lui este tipărită nu mult după descoperirea tiparului, la Koln, în 1470 (A.M. Malingrey, p. 40, 41) ... În limba română, această operă a Sfântului Ioan Gură de Aur – pe care unii vor să o facă dependentă de «Cuvântul de apărare pentru fuga în Pont», al Sfântului Grigorie din Nazianz – a văzut lumina tiparului în 1820, în traducerea lui Iosif, episcopul Argeșului: *A celui întru sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur, Civinte șase pentru preoție*, București, 1820” (Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție și Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, traducere și note de pr. D. Fecioru, Ed. Sofia, București, 2004, p. 25-27, nota 1).

³³ Virgil Gheorghiu, *Gură de Aur atletul lui Hristos*, p. 49.

exilarea episcopului Meletie în exil, în anul 371. Odată cu el au părăsit cetatea și colaboratorii săi, între care se număra și Diodor, dascălul Sfântului Părinte. În aceste împrejurări, „Biserica avea nevoie urgentă de persoane cu experiență, însă liderii care au rămas au cerut cu insistență tânărului citeț, care refuzase în primă instanță hirotonia, să-și asume responsabilități adiționale”.³⁴ Cel de al doilea motiv se găsește menționat de Sfântul Ioan însuși în conținutul Tratatului său. „Vezi, dar, că am dreptate să mă tem de preoție?” – se întreabă retoric – „pe lângă cele spuse mai înainte, îți mai spun că, chiar dacă trebuie să mă ostenesc mult și acum că am să fiu biruit desăvârșit de patimile sufletului, totuși mă ostenesc și nu fug de luptă. Sunt stăpânit și acum de dragostea de slavă deșartă; deseori mă trezesc și-mi dau seama că am fost stăpânit; uneori îmi și pedepsesc sufletul robit. Dorinți păcătoase năvălesc și acum asupra mea; dar flacăra pe care ele o aprind e mai slabă, că ochii mei trupești nu pot găsi materie pentru foc”.³⁵

Chipul preotului după Sfântul Ioan Gură de Aur, dimpreună cu icoana slujirii sale, se conturează printr-o adâncă și smerită contemplație teologică. Ce face însă Preoția atât de sublimă, încât marele Hrosostom s-a înspăimântat atât de mult să o priemască? Valoarea cea mai mare a Preoției, ca Taină a Bisericii lui Hristos, nu se găsește prin urmare nici în deplina sănătate trupului preotului, nici în prestața lui filosofică, nici în pregătirea lui literară sau științifică, în formarea lui intelectuală, nici în elocința sa, în virtutea sau viața lui ascetică. „Toate acestea sunt piscuri ale marelui munte al preoției, dar aceste piscuri nu fac sublimul ei. Pentru a da de sublimul ei, trebuie să mergi mai sus, tocmai la piscul cel mai mare al muntelui. Trebuie să lași la vale de tot acele piscuri pe care se poate urca orice credincios și să te sui pe vârful cel mai înalt al muntelui, pe vârful care trece dincolo de noi, pe vârful care atinge cerul”.³⁶ Două sunt zările acestui mare pisc despre care vorbește Sfântul Părinte, lucrurile care i-au fost date ca daruri, pe care nimeni dintre oameni sau îngeri nu le pot împlini: I. *Spovadania* și II. *Sfânta Liturghie*.

(1) Prin Taina Sfintei Spovedanii, preotul se face mijlocitor pentru „harul iertării și al împăcării omului cu Dumnezeu”. Fără el nu se poate realiza restaurarea duhovnicească a omului căzut în păcat și nu se dobândește iertarea păcatelor săvârșite „cu lucrul, cu cuvântul sau cu gândul, cu voie sau fără de voie”. Altfel spus, rolul său este în primul rând de „iconom”, „chivernisitor” sau „administrator al tainelor dumnezeiești”,³⁷ „împreună lucrător” sau

³⁴ J.N.D. Kelly, *Golden Mouth. The Story of John Chrisostom – Ascetic, Preacher, Bishop*, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1995, p. 28-29.

³⁵ *Tratatul despre preoție*, VI, 12, p. 182-183.

³⁶ Pr. Dumitru Fecioru, *Introducere ...*, p. 11-12.

³⁷ I Cor 4, 1.

„colaborator al lui Dumnezeu” în săvârșirea actului sacramental.³⁸ Pe lângă aceasta, preotul „aduce numai într-o măsură secundară o contribuție a sa proprie de înrăurire personală” asupra credincioșilor pe care îi păstorește.³⁹

Sfântul Ioan Gură de Aur lămurește toate aceste aspecte menționate mai sus, arătând că Dumnezeu n-a împărțășit această slujire „nici îngerilor, nici arhanghelilor”, ci a dat-o oamenilor prin Taina Preoției. „Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: «Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer».⁴⁰ Au și stăpânitorii pământului puterea de a lega; dar leagă numai trupurile. Puterea de a lega a preoților însă leagă sufletele și străbate cerurile; Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți jos pe pământ; Stăpânul întărește hotărârea dată de robii. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților decât toată puterea cerească? Doamnelor a spus: «Cărora veți ierta păcatele, se vor ierta și cărora le veți ține, vor fi ținute».⁴¹ Ce putere poate fi mai mare ca aceasta? Domnul a spus iarăși: «Tatăl a dat toată judecata Fiului».⁴² Văd însă că toată această putere a fost încredințată de Fiul preoților. Au fost înălțați în slujba aceasta atât de mare, ca și cum de acum s-ar fi mutat la ceruri, ca și cum ar fi depășit firea omenească, ca și cum ar fi scăpat de toate patimile omenești. Te întreb acum: Când un împărat dă unuia dintre supușii săi cinstea aceasta de a băga și de a scoate de la închisoare pe cine vrea, cinstea dată lui îl face cu vază înaintea tuturor și demn de invidiat; dar când Dumnezeu dă preotului o putere cu atât mai mare cu cât este mai de preț cerul decât pământul și sufletul decât trupul, cum poate să li se pară unora că preoția este o slujbă atât de neînsemnată, încât să poată se le treacă prin minte că un om, căruia i s-a încredințat preoția, ar disprețui darul? Doamne ferește de o astfel de nebunie! Că e curată nebunie să disprețuiești o slujbă atât de mare, fără de care nu putem dobândi mântuirea, nici bunătățile făgăduite».⁴³

(2) Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie este cu adevărat „*cerul pogorât pe pământ*”. Ca principal săvârșitor al Sfintei Slujbe, episcopul sau preotul,

³⁸ I Cor. 3, 9.

³⁹ Această „contribuția personală” se împlinește „în înțelesul de edificare și de îndrumare spirituală a credincioșilor și anume în calitate de om, de ajutor al lui Dumnezeu. O astfel de activitate personală de cămuire spirituală a sufletelor, preotul o exercită în conturi mult mai largi și mai variate în activitatea sa pastorală propriu-zisă sau în mijlocul comunității religioase. Aici lucrează el îndeosebi la întemeierea «*edificiului lui Dumnezeu*» (I Cor. 3, 9), prin zelul și arta întrebuintată la predicarea cuvântului Evangheliei și la îndrumarea prin exemplu și prin sfat spre virtute și perfecțiune” (Pr. Petre Vintilescu, *Sposedania și Duhovnicia*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 1995, p. 27).

⁴⁰ Mt. 18, 18.

⁴¹ In. 20, 23.

⁴² In. 5, 22.

⁴³ *Tratatul despre preoție*, III, 5.

intermediază o întâlnire noastră cu Dumnezeu pe Altarul Bisericii, adunând la un loc *cerul și sufletul omenesc*.⁴⁴ În taina unică a altarului, după cum învață Sfinții Părinți, stau împreună în *chip iconic* „Dumnezeu, universul creat, omul alcătuit din trup și suflet și sufletul însuși”, ca anticipare a Învierii de la sfârșitul veacurilor.⁴⁵ Mai trebuie să știm de asemenea că această Sfântă Slujbă însumează o profundă valoare cosmologică.⁴⁶ În centrul ei se află Mântuitorul Hristos Euharistic. El se face prezent prin lucrarea Duhului Sfânt, „Care se purta pe deasupra apelor pentru a împlini Cuvântul creator ... Care a făcut prezent Cuvântul în pântecele Mariei, în ziua Bunevestiri și în sânul Bisericii, în ziua Cincizecimii”. El este chemat însă de preot, „care se adresează, în numele poporului, lui Dumnezeu Tatăl, zicând: «Și fă adică pâinea aceasta, cinstit Trupul Hristosului Tău. Amin. Iar ce este în potirul acesta, cinstit sângele Hristosului Tău. Amin. Prefăcându-le pe amândouă cu Duhul Tău Cel Sfânt. Amin. Amin. Amin. Ca să fie celor ce vor gusta dintr-însele, spre trezvia sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtășirea Sfântului Duh, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre asândă»”.⁴⁷

Chemând pe Sfântul Duh peste cinstitele daruri de pâine și vin, preotul Îl are înaintea pe Domnul, prin gura sa ieșind cuvintele pe care Acesta le-a spus ucenicilor Săi, la Cina cea de Taină: „*Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor. Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor*”.⁴⁸ Pentru aceasta, Sfântul Ioan Hrisostom se întreabă: „Mai socotești, oare, că ești printre oameni și că mai stai pe pământ, când vezi că Domnul stă jertfă pe Sfânta Masă, iar pe preot stând lângă jertfă rugându-se, când vezi că toți se înroșesc cu împărtășirea cu cinstitul Sânge al lui Hristos? Mai socotești, oare, că mai ești printre oameni și că stai pe pământ? Nu socotești, oare, că te-ai mutat dintr-o dată la cer, că ai scos din suflet orice gând trupesc și că privești numai cu sufletul gol și cu mintea curată cele din ceruri? O, minune! O, iubire de oameni a lui Dumnezeu! Fiul, Care stă sus cu Tatăl, este ținut în clipa aceea în mâini de toți și se dă pe Sine tuturor

⁴⁴ Ierom. Alexander Golitzin, *Mistagogia – experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie*, traducere și prezentare diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 71-72.

⁴⁵ „Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mistagogia*, traducere de pr. prof. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 2000, p. 72).

⁴⁶ Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie închipuie cosmosul alcătuit din lucruri nevăzute și lucruri văzute, astfel încât „lumea creată formează o scară a creaturilor, pe care se scurge și se transmite, de sus în jos influxul vital al energiilor sfințitoare” (Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Biserica și Liturghie în opera „Mystagogia” a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, în *Ortodoxia*, nr. 1/1981, p. 19; Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Ed. IBMBOR, București, 2004, p. 107).

⁴⁷ *Viu este Dumnezeu. Catehism Ortodox*, traducere în limba română și postfață de pr. Ioan Nicolae, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 341.

⁴⁸ Mt. 26, 26-28.

celor ce voiesc să-L sărute și să-L primească. Toți fac aceasta cu ochii credinței. Ți se pare, oare, vrednice de dispreț toate acestea sunt ele așa, că poți să o faci pe mândrul față de ele?”⁴⁹

În continuare, căutând cu smerenie să arate frumusețea și măreția acestei Taine, Sfântul Părinte descrie, printr-o povestioară, minunea Sfântului Altar. „Am auzit pe cineva povestind că un bătrân, bărbat minunat, care avea adeseori descoperiri, i-a spus că a fost învrednicit odată cu o vedenie ca aceasta: în timpul săvârșirii Sfintei Jertfe a văzut dintr-o dată, atât cât i-a fost cu putință, mulțime de îngeri, îmbrăcați în veșminte strălucitoare, stând în jurul altarului, cu ochii plecați în jos, așa cum stau soldații când împratul este în fața lor. Și eu o cred. Un altul mi-a povestit – n-o aflase de la altul, ci el însuși fusese învrednicit să vadă și să audă – că dacă cei care pleacă de pe lumea aceasta s-au împărtășit cu Sfintele Taine cu conștiință curată, când își dau sufletul sunt însoțiți de aici de îngeri, din pricina Sfintei Împărtășanii pe care au luat-o”⁵⁰

Inegalabilele însemnări ale Sfântului Părinte despre dumnezeiasca Taină a Preoției au inspitat secole de-a rândul viața și crezul ortodox al Bisericii. Slujitorii Sfântului Altar își găsesc astfel într-însul rațiunea slujirii lor sacramentale, precum și motivația activității pastorale. Plin de jertfelnicie și har, preotul poartă pe grumaz „jugul lui Hristos” prin care se poate mântui, îi mânduiește și pe alții, sau se poate pierd.

⁴⁹ *Tratatul despre preoție*, III, 4.

⁵⁰ *Tratatul despre preoție*, IV, 4.

BIOGRAFII LUMINOASE:

CLERUL VÂLCEAN ȘI RĂSCOALA DIN 1907

Pr. ION PLOSCARU¹

Răscoala țăranilor din „primăvara roșie”² a anului 1907, este cel mai de seamă eveniment petrecut pe plan intern, care a dat de gândit multor oameni și influențat, într-o oarecare măsură, dezvoltarea politică a României contemporane³. A fost, cum bine a arătat-o istoricul A.D. Xenopol, în neuitatul an al răzmeriței „ciocnirea neapărată dintre nedreptatea legală și avântul firesc spre o stare de lucruri mai dreaptă și mai omenească”⁴. Această ciocnire trebuia să aibă loc, pentru că exploatarea, silnicia și nedreptatea nu puteau fi îndurate veșnic de țărani.

Această ciocnire este o verigă a unui întreg lanț de războaie țărănești ce aveau la bază nemulțumirea, suferința și mizeria care copleșeau pe țărani și atitudinea nedreaptă, pe care autoritățile statului moșieresc de atunci o manifestau față de țărani.

În această răscoală s-au ciocnit masele de țărani dinamizați de ideile noi revoluționare și îndărătnicia claselor conducătoare, care printr-o politică neumană, căutau să păstreze cu orice preț privilegiile și pozițiile dominante dobândite de-a lungul timpului, prin înșelăciune și silnicie⁵.

Deasemenea, această răscoală este cel mai mare protest de foame pe care îl adresează țărănimii politicianilor nesățioși ai țării, ceea ce dovedește că traiul țăranilor devenise în chip evident insuportabil de apăsător, standardul de viață era foarte scăzut, în ciuda creșterii producției agricole. În această luptă a țărănimii pentru pământ este alături și Biserica. Arhivele bisericești ale timpului oglindesc modul în care s-au comportat atunci slujitorii altarelor, iar statisticile întocmite menționează contribuția, rolul și jertfele aduse de preoții ortodocși în timpul acestor răscoale⁶.

Lupta clerului vâlcean

În Istoria Bisericii Ortodoxe Române sunt numeroase cazurile în care preoții

¹ Parohia Cracu-Muntelui, județul Mehedinți.

² Al. I. Ciurea, *Preoții români în revoluțiile țărănimii - cu privire specială asupra răscoalei din 1907*, în revista „Studii Teologice”, nr. 9-10, seria a II a, anul V (1953), p. 677.

³ *Ibidem*, p. 677.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Contribuția clerului român la luptele poporului român pentru libertate națională și unitate*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 11-12, anul LXXXVI (1968), p. 1325.

⁶ *Ibidem*, p.1325-1326.

și-au îndeplinit cu demnitate și abnegație (când a fost nevoie, prin sacrificiu), înalta lor misiune de slujire multiplă a enoriașilor, a semenilor.

Județul Vâlcea a fost cuprins aproape în întregime de iureșul răscoalei, fiind incendiate proprietățile unor boieri în Brezoi și Oancea⁷. De altfel, în acest județ, ca și în celelalte județe, a fost depusă de către preoți o mare activitate în jurul acestei răscoale. Aceasta rezultă cel mai bine din raportul protoiereului de Vâlcea, Meletie Răuțu, care scria: „mișcarea spiritelor țăranilor a fost generală în tot județul, căci pe toți îi cuprinsese un fel de friguri turbate de a căror furie și drăcească muncire și acum se miră cum atunci nu se putea cunoaște unul pe altul, nu era tată, nu era frate ori fiu, preot, învățător și stăpânire... Cu tot devotamentul preoților pentru pace și răzvrătirea poporului învrăjbit, totuși nu au fost scutiți de bănuială că ei au instigat în răscoală, din care cauză vreo șapte au avut de îndurat amenințări cu împușcături și bătăi și aspre anchete”⁸.

Tot din raportul protopopului aflăm că mai mulți preoți au fost „nesimțitori și nesupuși la chemări”⁹.

Ierarhii Bisericii Ortodoxe au încercat să potolească țăranimea prin scrisori către preoții și învățătorii din comunele rurale. Amintim un pasaj dintr-o scrisoare trimisă de ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, destinat preoților, scrisoare aprobată de ierarhii Bisericii, între care e menționat și Athanasie, episcopul Râmnicului și Noului Severin: „voi, preoții, trageți clopotele de la biserică, îmbrăcați-vă în sfintele veșminte, luați în mână crucea și evanghelia, ca să se adune poporul; și vorbiți și voi și învățătorii, și faceți să intre pacea și dragostea între oameni și să piară duhul cel rău dintre ei. Aceasta este chemarea voastră și mare răspundere veți avea înaintea lui Dumnezeu și oamenilor, dacă nu o veți împlini. Veți ști, cucernici preoți, că pentru toate cele care vi le scriu, am primit toată aprobarea și de la sfinții mitropoliți și episcopi ai sfintei noastre Biserici”¹⁰.

Atanasie Mironescu, episcopul Râmnicului Noului Severin știa situația, avea deplina înțelegere a implicației preoților în contextul social al vremii și scria în 1907: „amestecați cum sunt preoții în cele mai variate înfățișări ale vieții sătești, cei dintâi cu siguranță au surprins primele începuturi ale nemulțumirilor obștești și dânșii în mare parte fii de țărani s-au făcut după cum cerea și datoria ca slujitori ai adevărului și sprijinitori ai sârmanilor, pașnici tălmăcitori ai suferințelor poporului”¹¹.

⁷ Al. N. Stănciulescu, *Mențiuni din presa vremii referitoare la contribuția preoțimii oltene în răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977), p. 96.

⁸ *Ibidem*, p. 96.

⁹ *Ibidem*, p. 97.

¹⁰ *Către toți cucernicii preoți și către toți învățătorii din comunele rurale*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 12, anul XXX (1907), p. 1408-1409.

¹¹ Nestor Vornicescu Severineanul, *Cauze slujite și nedreptăți suferite de clerici olteni în*

Același protoiereu menționat mai sus scria, la 22 mai 1907, episcopului eparhiot că în județul Vâlcea proprietarii nu avuseseră de suferit din partea răsculaților, pe când cei bănuși de răzvrătire sau că au instigat, au răscumpărat toate păcatele strămoșești cu chinurile inchiziționale și schingiuirile barbare pe care le-au îndurat, fără a se putea confirma ceva din cele ce erau puse în seamă. Între aceștia se găseau și mai mulți preoți, care au fost anchetați, maltratați și amenințați cu împușcarea¹².

Viața zbuciumată, suferințele, năzuința și lupta dusă de popor pentru o viață demnă, umană, toate acestea au fost oglindite în creația populară¹³. Din această comoară națională redăm aici creații legate de evenimente petrecute:

„De la București în sus
Veste-n lume a ajuns
Că din gară până în gară
Toți țărani de la țară
S-au pomenit la răscoală
Că nu mai e loc în țară/ă
Strigau toți măcar să moară...
Și se plâng și se jelesc
Că în timpul care a venit
Nu mai e de suferit
Biciul și jugul purtând”¹⁴.

Vestea răscoalei pornită de-a lungul țării, clăcașul oltean a pornit-o în chiot de bucurie:

„Foaie verde izmă creață
Într-o joi de dimineață
Ce mi se auzea
Ce mi se vorbea
Că s-a revoltat Moldova
Și arde la Craiova
Că pojarul s-a întins
Și satele le-a cuprins
Și se întinde tot mereu
Și ajunge-n satul meu”¹⁵.

Preoți participanți la Răscoală

Dintre preoții vâlceni care au contribuit într-un fel sau altul la Răscoala din

1907, în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977), p. 14.

¹² *Ibidem*, p. 20.

¹³ Gheorghe Dumitrescu-Bistrița, *1907 în folclorul românesc din ținuturile din dreapta Oltului*, în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977), p. 103.

¹⁴ *Ibidem*, p. 103.

¹⁵ *Ibidem*.

1907, amintim în primul rând pe Teodor Bălășel, născut la 8 noiembrie 1869, în satul Bogdănești. A fost învățător, preot iar mai târziu, unul dintre redactorii revistei „Cuvântul adevărului”. Fire revoluționară și „setos de dreptate”, era în primăvara anului 1907 la datorie, slujind pe sătenii săi dragi, demascând asupra sa la care îi supuneau arendașii¹⁶.

Privitor la originea sa, preotul Teodor Bălășel scria: „sunt fecior de simpli țărani get-beget, născut, crescut și trăind în clasa cea mai de jos a poporului. Cunosc prin mine însumi toate mizeriile, calitățile sau defectele clasei mele. Sub nici un motiv nu mi se poate aduce acuzațiunea că aș fi un renegat, care mi-am uitat clasa din care m-am născut căci sunt printre cei dintâi care au scris și au luptat pentru dezrobirea economică. Fac parte din acei ce la 1907 au fost acuzați ca instigatori ai răscoalelor, bun de aruncat în fundul ocnei, cu lanțurile de gât”¹⁷.

A luat apărarea unor țărani din Valea Prahovei, insultați într-un articol din revista „Românul”. El scria: „în fața unei insulte atât de grave ce aduc unii scriitori profesioniști prea mult răbdătorului nostru neam, rămâi încrămențit de atâta îndrăznelă obraznică. Cred oare aceste vipere încălzite și hrănite la sânul nostru că nu va veni o zi când răbdarea noastră se va isprăvi și le va zdrobi lor capul? Și revistele care se intitulează cu nume românești și care publică în coloanele lor insulte atât de grave la adresa neamului nostru, nu simt ele pe obrazul lor rușinea unei fapte atât de degratoare? Aceasta e răsplata ce ne dați, pentru că vă hrănim ca pe niște trântori”¹⁸.

Într-un alt articol preciza că în 1907, cu puțin înainte de răscoală a „suflat puțin praf de purici peste cei jepsii prin îndoiturile filelor bietului „Roman Literar” și insectele acestea au sărit toate pe mine pișcându-mă pe ici, pe colea. Mai ales în vremea răscoalelor tare mult se mai zbuțumau bietelee lighioane, și prin săriturile lor tot spre mine da lumii să înțeleagă că dacă m-am legat de ele, tot eu sunt criminalul autor al răscoalelor din Oltenia, și în consecință cereau ștergerea mea din pomelnicul celor vii”¹⁹.

Preotul Teodor Balașel scapă de a fi sancționat datorită lui Spiru Haret care a scos din culpă pe toți preoții și învățătorii rasculați²⁰. Protoiereul județului Vâlcea scria în raportul său că cei care au desfășurat mai multă activitate „de pacificare cu ocazia răscoalelor au fost preoții Gh. Folescu din Călina și pr. T. Balașel din Ștefănești”²¹. Ca urmare este medaliat cu „Răsplata

¹⁶ Dumitru Bălașa, *Preotul scriitor Teodor Bălășel și Răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, nr 1-2, an XXIX (1977), p. 69.

¹⁷ *Ibidem*, p. 73.

¹⁸ *Ibidem*, p. 71.

¹⁹ *Ibidem*, p. 71.

²⁰ *Ibidem*, p. 72.

²¹ *Preoții rurali și răscoalele țărănești*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr . 7, anul XXXI (1907), p. 795.

muncii pentru Biserică”. El menționează referitor la Spiru Haret: „mă mândresc cu cinstea de a-i fi fost unul din ucenicii săi cei mai de aproape, de a fi lucrat mult timp sub directa lui povățuire și de a fi purtat pe slabii mei umeri sarcini grele, numai pentru dragostea ce-i purtam lui și poporului în mijlocul căruia păstoresc de un sfert de veac”²². Tot într-un articol scria cu o strălucită ironie: „s-a găsit cu cale ca țăranul să fie chemat la civilizație prin mijlocul zbirilor, zapciilor, dorobanților și a jandarmilor, care au căzut pe spinarea lui ca biciul lui Dumnezeu, l-au stâlcit în bătai după ce i-au scuturat tot ce a avut în casă... ouăle, puii de găină, limba și mușchiul porcului, untul și laptele vacii le mânanca d-l arendaș, d-l zapciu, d-l căpitan al companiei și alți mulți domni și doamne; iar copiii țăranului mănâncă zărul laptelui și răbdări prăjite cu mămăligă goală”²³.

Preotul Mărgăritescu din Vârleni a fost cercetat pentru a se vedea în ce raporturi s-a aflat cu un încasator al revistei „Vorbe Bune”, care totodată cutreiera județul, agitând pe țărani. Se constată că a avut dese întâlniri cu acesta, că l-a găzduit și însoțit prin comună²⁴.

Preotul Gheorghe Nicolăescu, învățător și paroh în comuna Pietrarii de Sus, a fost de asemenea dat în judecată ca instigator pentru faptul că în înțelegere cu Constantin Pietraru, cântăreț la biserică și cu Constantin D. Dinică, paracliserul, în urma corespondenței ce ținuse cu Vasile Kogălniceanu și a instrucțiunilor primite de la dânsul pentru constituirea și în localitate a unei sucursale a societății „Reuniunea Țărănească”, în ziua de 10 decembrie 1906, a înființat o filială a zisei societăți în Pietrari cu o deosebită solemnitate și fast, plecând de la biserică după sfânta liturghie cu locuitorii la școală, unde ținându-le o înfierbântată cuvântare, a procedat la fondarea societății, cu cântărețul Constantin Pietraru ca președinte și paracliserul Constantin D. Dinică ca secretar²⁵.

Pentru această adunare au fost lipite afișe pe ziduri și pe stâlpi. Iată cuprinsul afișului: „Reuniunea Țărănească din Pietrarii de Sus. Apel către toți frații sătenii din Pietrarii de Sus. Se aduce la cunoștința fraților săteni din Pietrarii de Sus că această reuniune s-a fixat pentru ziua de duminică 18 martie, ora 3 p.m. O mare întrunire politică care va avea loc la localul școlii din acest sat, în care se vor discuta cele mai de seamă chestiuni de interes general. În acest scop sunt rugați a lua parte la această întrunire toți acei care vor dori o îmbunătățire a soartei lor. A sosit vremea mântuirii și orice întârziere va fi

²² Dumitru Bălașa, *op. cit.*, p. 73.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Al. I. Ciurea, *Preoții români în revoluțiile țărănimii- cu privire specială asupra răscoalei din 1907*, în revista „Studii Teologice”, nr. 9-10, seria a II a, anul V (1953), p. 699.

²⁵ Teodor M. Popescu, *O discuție în jurul atitudinii Bisericii Ortodoxe Române față de Răscoala din 1907*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 3-4, anul LXXV (1957), p. 262.

în paguba noastră a tuturor. Cine va avea urechi de auzit, va auzi. 1907, Martie 15. Comitetul. Oricine va îndrăzni a rupe acest afiş va fi supus judecăţii”²⁶.

Preoţii C. Rădulescu din Lăcusteni, Gh. Diaconescu din Popeşti, Ionescu Teodor din comuna Zavideni şi Marin Ursescu din Cireşu, pentru munca lor depusă ca „potolitori” ai răscoalei au fost decoraţi şi numele lor sunt publicate în decretul regal²⁷.

Preoţi bănuïți, arestați și cercetați de parchetele tribunalelor și apoi eliberați imediat fiind negăsiți vinovați au fost: Ilie Nicolăescu, parohul parohiei Ganța, Alexandru Rădulescu, parohul parohiei Ionești-Mincului, Constantin Prudeanu, parohul parohiei Căineni și Constantin Popescu din comuna Roiești²⁸.

Preoți bănuïți și nearestați au fost: Florea Ceaușeanu, paroh la parohia Laloși și Nicolae Lăzărescu, supranumerar la parohia Roiești²⁹.

Au mai fost și alți preoți vâlceni implicați în Răscoala din 1907, dintre care amintim: Gheorghe Bălțeanu, preot în Bălteni, caracterizat ca „nesimțitor și nesupus la chemările făcute de forurile superioare de a convinge pe țărani să nu se răscoale”; Ion Ceaușeanu, preot în Diculești, născut în 1857, absolvent al seminarului inferior, preot la acea parohie din 1894 . A fost socotit ca instigator; Gheorghe Constantinescu, preot în Mihăiești; Constantin Mărgăritescu, preot în Văsleni, socotit sprijinitor și instigator, arestat și schingiuit ; Ștefan Tomescu, preot în Cremenari-Flămânda, participant la răscoală, adresând „cuvinte grele” autorităților³⁰.

Dintre cântăreții arestați ca instigatori menționăm pe Mihail Popescu de la parohia Făurești și Ioan Georgescu de la parohia Târgu-Hurezi.

Așadar, numărul preoților care și-au adus contribuția la Răscoală din 1907 este mare, ca și în cazul luptătorilor din rândul țărănimii și al intelectualității, mulți rămânând necunoscuți³¹.

Preoții nu au putut să se afle, prin cuget, simțire și faptă decât împreună cu cei nedreptățiți și mereu în suferință, înțelegând că în asemenea momente mai presus de orice este datoria de a rămâne devotați slujirii oamenilor; simțirea lor i-a îndemnat, cugetul i-a hotărât, iar fapta lor a urmat cugetului și simțirii³².

²⁶ *Ibidem* , p. 263.

²⁷ *Preoții rurali și răscoalele țărănești* , p. 620-621.

²⁸ Revista „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7, anul XXXI (1907) , p. 799.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Al. N. Dunăreanu , *Preoții din eparhia Râmnicului Noului-Severin participanți la Răscoala din 1907* , în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977) , p. 106-107.

³¹ Ion Popescu , *Participarea unor preoți olteni la Răscoala din 1907* , în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977) , p. 90.

³² Nestor Vornicescu Severineanu , *Cauze slujite și nedreptăți suferite de clerici olteni în 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 1-3, anul XXIX (1977), p. 29.

Bibliografie:

Balașa, Dumitru, *Preotul scriitor Teodor Balașel și răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, anul XXIX (1977), nr. 1-2, p. 68-74; *Către toți cucernicii preoți și către toți învățătorii din comunele rurale*, f. a., în revista „Biserica Ortodoxă Română”, anul XXX (1907), nr. 12, p. 1406-1409; Ciurea, Al. I., *Preoți români în revoluțiile țărănimii-cu privire specială asupra răscoalei din 1907*, în revista „Studii Teologice”, anul V (1953), nr. 9-10, pp. 677-706; *Contribuția clerului român la luptele poporului român pentru libertate națională*, f. a., în revista „Biserica Ortodoxă Română”, an LXXXVI (1968), nr. 11-12, p. 1289-1342; Dumitrescu-Bistrița, Gheorghe, *1907 în folclorul românesc din ținuturile din dreapta Oltului*, în revista „Mitropolia Olteniei”, anul XXIX (1977), p. 102-105; Dunăreanu, Al. N., *Preoți din Eparhia Râmnicului Noului-Severin participanți la răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, an XXIX (1977), nr. 1-3, p. 106-109; Popescu, Ioan, *Participarea unor preoți olteni la răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, an XXIX (1977), nr.1-3, pp. 90-91; *Preoții rurali și răscoale țărănești*, f. a., în revista „Biserica Ortodoxă Română”, an XXXI (1907), nr. 6, p. 611-641; Stănciulescu, Al. N., *Mențiuni din presa vremii referitoare la contribuția preoțimii oltene în răscoala din 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, an XXIX (1977), nr 1-3, p. 92-101; Vornicescu Severineanul, Nestor, *Cauze slujite și nedreptăți suferite de clericii olteni în 1907*, în revista „Mitropolia Olteniei”, an XXIX (1977), nr. 1-3, p. 12-29.

TEOLOGIE LITURGICĂ:

ÎNVĂȚĂTURA BISERICII DESPRE SFINTELE TAINÉ DIN PUNCT DE VEDERE LITURGIC

Pr. drd. FLORIN VÂNĂTORU¹

Fiind zidit după chipul lui Dumnezeu (Facere 1, 27), care este Treime de Persoane, în sânul căreia există o comuniune de iubire, omul are menirea de a ajunge la asemănarea cu El, la comuniunea cu Creatorul său, căci „sufletul se împlinește numai când găsește pe Dumnezeu....nu-și află liniștea decât în Hristos”.²

Mântuirea credincioșilor se realizează prin incorporarea și creșterea lor în Hristos, până la „măsura bărbatului desăvârșit” (Efeseni 4, 13). Domnul nostru Iisus Hristos, care ne-a mântuit recapitulativ pe toți în Sine, aducându-ne după aceea în chip actual în Sine ne comunică treptat, trecându-ne prin stările prin care a trecut El, umanitatea Sa, starea desăvârșită la care trebuie să ajungem. „Pentru a ne uni cu Hristos va trebui să trecem prin toate câte a trecut El, să răbdăm și să pătimim și noi câte a răbdat și pățimit El...Așa că, la drept vorbind, noi ne facem una cu Cel Ce s-a întrupat și s-a îndumnezeit, cu Cel Ce a murit și a înviat pentru noi”.³

În învățătura ortodoxă, mântuirea este un proces teandric, un act în care Dumnezeu și omul colaborează. Ea nu se poate împlini fără harul lui Dumnezeu, dar nici fără consimțământul liber al omului. Sfintele Taine sunt semnul văzut al acestei colaborări intime în care Dumnezeu trimite harul Său, iar omul îl acceptă”.⁴ Deci lucrării lui Dumnezeu asupra noastră trebuie să-i corespundă conlucrarea noastră, acceptul nostru liber.

Așadar „pentru a dispune și modela sufletele noastre, pentru a și le face ale Sale și a ne încorpora în Sine, Hristos lucrează prin aceste mijloace harice care sunt Tainele, mysteria, în care El ni se dă întreg”.⁵

Numele de Taină sau Mister, dat acestor lucrări sfinte, arată neputința noastră de a înțelege rațional ce sunt aceste acte în adâncul lor. Iată de ce aceste lucrări sfinte, care sunt tot atâtea puncte de legătură între divin și uman, între

¹ Școala Doctorală „Sf. Nicodim”, Facultatea de Teologie din Craiova.

² SF. NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, Ed. IBMBOR, București, 2001, p. 87

³ Pr. prof. DUMITRU STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, în „Ortodoxia”, Anul VIII, Nr.1, ianuarie –martie 1956, p. 3;

⁴ Prof. diac. EMILIAN VASILESCU, *Sfintele Taine – generalități și controverse interconfesionale*, în „S.T”, Seria a-II-a, ianuarie – februarie, Anul II/1950, p. 21;

⁵ MYRRHA LOT-BORODINE, *La grace défiante des sacrements*, Revue des Sciences philos. et théol., XXV, année 1936, p. 302, apud Pr. Prof. D. STANILOAE, *art.cit.*, p. 4 ;

Dumnezeu și om, sunt pentru noi taine și mistere.⁶

Cuvântul „taină” vine din limba greacă de la cuvântul „mysterion” și din limba latină de la cuvintele „mysterium” și „sacramentum” care înseamnă taină, mister, simbol sacru, lucru ascuns. Noțiunea de „taină” are în teologie o dublă semnificație: una este aceea care se acoperă cu termenul de mister, de lucru ascuns și necunoscut sau chiar de necunoscut și o alta care este redată mai exact de termenul sacrament. Primul înțeles este originea celui de-al doilea: ”Taina cea din veci ascunsă și de îngeri neștiută”⁷ este cuprinsă în procesul proniator al mântuirii neamului omenesc.

Revelarea intențiilor divinității, prin cuvântul Sfintei Scripturi sau prin intervențiile directe și intempestive care sunt minunile, nu dezvăluie decât parțial conținutul de „taină” atât cât Dumnezeu consideră necesar pentru mântuirea noastră.⁸

Taina sau Sacramentul este unitatea a două realități numai aparent despărțite: o realitate vie, naturală, care participă la o altă realitate vie sau unită cu ea – supranaturală, care ii este celei dintâi absolut necesară pentru existență și desăvârșire.⁹ Uneori termenii „sacrament” și „taină” sunt folosiți de către unii teologi, în mod amestecat, deși există diferențe între acești termeni. Noțiunea de „sacrament” „accentuează mai mult partea văzută a Tainei, iar cuvântul „mysterion = taină” mai mult partea nevăzută a acestei lucrări sfinte.¹⁰

Taina, ca unitate care prezintă o realitate nevăzută, dumnezeiască, și una văzută, naturală, prima exprimându-se în mod sensibil prin cea de-a doua, iar cea de-a doua fiind transfigurată și umplută de prima, a fost și este familiară omului.

Noțiunea de „taină” sau „sacrament”, implică caracterul de persoană a lui Dumnezeu și al omului. Dumnezeu nu rămâne închis în transcendența Sa, refuzând orice relație cu omul, ci dimpotrivă, se revelează omului în măsura posibilității acestuia din urmă, ca și creatură, de a primi aceasta revelație, și se împărtășește acestuia prin lucrările Sale. Omul, pe de alta parte se simte integrat într-o ordine superioară lui, nu antirațională, ci mai presus de înțelegerea lui omenească, dar absolut necesară existenței lui spirituale,

⁶ Prof. Diac. EMILIAN VASILESCU, *art. cit.*, p. 21 ;

⁷ Cf. troparul Născătoarei de Dumnezeu pe glasul al IV lea ;

⁸ Pr. Prof. Dr. ION BRIA, *Dicționar de Teologie Ortodoxă A – Z*, Ed. IBMBOR, București, 1994, p. 368 ;

⁹ Pr. Lect. DUMITRU GHE. RADU, *Caracterul ecleziologic al Sfințelor Taine și problema comuniunii*, teză de doctorat, în „Ortodoxia”, Anul XXX, Nr.1-2, ianuarie–iunie 1978, București, p. 25.

¹⁰ Pr. Lect. Dr. Univ. NICOLAE DURA, *Propovăduirea Cuvântului și Sfintele Taine. Valoarea lor în lucrarea de mântuire* - teză de doctorat în teologie, conducător științific al lucrării P.C.Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, Ed. IBMBOR, București, 1998, p. 135.

duhovnicești.¹¹

I. 2 Sfintele Taine – definiții

Caracterul și numele de Taine îl au câteva lucrări vizibile ale Bisericii, instituite de Hristos, Mântuitorul nostru, prin care El unește cu Sine și deci cu Biserica, ca trup al Său (Efeseni 5, 23), persoanele singulare care cred în El, și prin care dezvoltă unirea acestora cu ele.¹² Aceste lucrări sfinte – Tainele – sunt expresia mării iubiri a Mântuitorului, Care ne-a lăsat după Înălțarea Sa, pe Mângâietorul, ”Duhul Adevărului, Care...va călăuzi la tot adevărul”(Ioan 16,13), ca să ne ajute în lupta noastră cu cel rău, care profitând de slăbiciunea noastră ne periclitează nu numai mântuirea noastră, ci chiar condiția noastră de ființe spirituale. Sfintele Taine sunt tot atâtea mâini ale dragostei dumnezeiești întinse nouă pentru a putea birui obstacolele ce stau în fața urcușului nostru duhovnicesc, a creșterii noastre în viața în Hristos.¹³

Sfinții Părinți ai Bisericii au numit Tainele arătându-le ca fiind: ”focul care încălzește inimile, arde patimile și luminează sufletele spre un folos, altoiul care nobilează viața; doctoriile care ni se dau spre mântuirea sufletească și trupească spre viața veșnică”;¹⁴ ”izvoare curate prin care se revarsă asupra oamenilor apa cea vie și de viață dătătoare a harului sfinților”.¹⁵

Arătând că Sfintele Taine sunt daruri ale lui Dumnezeu spre noi și mijloace de împărtășire a harului dumnezeiesc mântuitor, ”vehicule ale harului lui Hristos”,¹⁶ Sfântul Ambrozie exclamă: „Eu te găsesc (Doamne, n.n.) în Tainele Tale”.¹⁷

Așadar Sfintele Taine sunt mijloace de legătură credincioșilor cu Dumnezeu, vasele comunicante ale vieții dumnezeiești de la Dumnezeu la credincioși și între credincioși, ”respirația continuă a Bisericii prin care ea inspiră neîncetat Duhul Sfânt asupra mădularelor ei”,¹⁸ restaurându-le, sfințindu-le și îndumnezeindu-le. Tainele sunt de fapt „o străbateră a pamantescului de ceresc”,¹⁹ o înaltare a pamantescului către Creatorul sau.

¹¹ Pr. Lect. D. RADU, *art.cit.*, p. 27.

¹² Pr. Prof. Dr. DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, Ed. IBMBOR, București 1997, p. 12.

¹³ Doctorand Emanuel Banu, *Importanța Sfințelor Taine în creșterea noastră în Hristos*, în „S.T.”, seria a- II- a, Anul XXVIII, Nr. 7-10, septembrie – decembrie 1976, București, p. 694.

¹⁴ *Carte de învățătura creștin ortodoxă*, Ed. IBMBOR, 1978, p. 42.

¹⁵ Arhimandrit DANIIL CIOBOTARU, *Puncte de apropiere între Ortodoxie și Catholicism*, Tipografia Seminarului Blaj, 1945, p. 37.

¹⁶ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Creația ca dar și tainele Bisericii*, în “Ortodoxia”, Anul XXVIII, Nr. 1, ianuarie-martie, 1976, București, p. 10.

¹⁷ SFÂNTUL AMBROZIE, *Despre Sfintele Taine*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, în P.S.B. 53, Ed. IBMBOR, București, 1994, p. 19.

¹⁸ Pr. Prof. D. RADU, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, în “S.T.”, seria a- II-a, Anul XXXIII, Nr.3-4, martie- aprilie, București 1981, p.193.

¹⁹ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Numărul Tainelor , raporturile între ele și problema Tainelor*

Sfintele Taine au nenumarate definitii fiecare încercând sa puncteze si sa exprime cat mai bine ce sunt ele de fapt, care este ființa lor. Ceea ce este esențial Tainei si in același timp accentuează aspectul de mister, este unirea vizibilului cu invizibilul, unirea unei forme exterioare cu un conținut interior. Mărturisirea de credința a lui Dositei al Ierusalimului spune că: „Tainele constau dintr-un element natural si unul supranatural” iar Mărturisirea lui Mitrofan Critopulos accentuează si ea caracterul simbolic al Sf. Taine definindu-le ca „semne materiale care garantează credincioșilor fĂgăduința divina”.²⁰

„Tainele sunt lucrări sfinte, instituite de Hristos si săvârșite de Biserica prin slujitorii ei, care sub o forma sensibila transmit membrilor Bisericii sau celui ce devine acum membru al ei, harul dumnezeiesc aflător in Biserica, prin aceea ca primitorul Tainei re trăiește in chip mistic împreună cu Hristos moartea și învierea Lui, deocamdată în planul supraconștient al existenței, ca prin colaborarea sa liberă să prelungească apoi în toată existența lui conștientă, continua moarte si inviere cu Hristos, crescand in El si facandu-se tot mai mult asemenea Lui ”.²¹

Tainele sunt prin urmare lucrări sfinte, instituite de Hristos, săvârșite in Biserica, de episcop și preot cu puterea Duhului Sfânt, dată lor in Taina Hirotoniei, care sub o forma vizibila, ne împărtășesc harul nevăzut al lui Hristos sau pe Hristos Însuși in acțiunile Sale mântuitoare, pentru a ne face părtași de desăvârșirea umanității Sale sau de mântuire.²²

Toate aceste elemente conturează mai clar noțiunea de ființa a Tainelor ajutând totodată la expunerea sistematica a ei, ținând cont de fiecare aspect al problemei.

II. Caracterul hristologic al tainelor

Precum s-a arătat, Taina este lucrarea văzută care închipuiește, cuprinde și comunica harul lui Dumnezeu cel nevăzut. ”Taina ni se înfățișează ca simbol, ca semn, ca icoana, care nu numai închipuiește realitatea nevăzută, ci o si cuprinde, încât cine se împărtășește de simbol, de semn, se împărtășește "eo ipso" de realitatea nevăzută care străbate acel simbol”.²³

In sensul general, misterul principal al creștinismului este Iisus Hristos, care sub forma văzută cuprinde pe Fiul lui Dumnezeu. Toate Tainele își au baza, fundamentul, in Taina Fiului lui Dumnezeu, a Logosului divin care s-a întrupat. Faptul că Fiul lui Dumnezeu a luat trup, arată nu numai posibilitatea ca dumnezeirea să se cuprindă in cele văzute, ci și necesitatea

din afara Bisericii, în “Ortodoxia”, Anul VIII, Nr. 2, aprilie-iunie, 1956, p. 195.

²⁰ Prof. Diac. EM. VASILESCU, *art.cit*, p. 21.

²¹ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 19.

²² Pr. Prof. D. RADU, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, p. 176.

²³ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor in cele trei confesiuni*, p. 4.

pentru oameni ca să li se arate în ceva văzut, sensibil. Nu a fost de ajuns ca Dumnezeu să trimită numai cuvântul Său (prin proroci n.n.), ci El însuși a luat chip văzut, ca să aibă oamenii siguranța deplină despre El și ca să comunice într-un mod integral cu ei”.²⁴

Referindu-se la posibilitatea pe care o deschide pentru noi Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune:” căci Cuvântul făcându-mi-se mie om, îmi lucrează mie toată mântuirea, dându-mi prin ale mele cele proprii Lui după fire, mie celui pentru care s-a făcut om”.²⁵

Baza Tainelor este întruparea Cuvântului și faptele Lui mântuitoare, adică faptul ca El, Dumnezeu fiind, a asumat și menține pentru totdeauna în Ipostasul său firea noastră omenească, nu numai sufletul ci și trupul, și le-a ridicat pe acestea prin actele Sale mântuitoare,²⁶ la starea de îndumnezeire, astfel încât Sfântul Duh să se poată sălășlui în noi²⁷ ca într-un templu după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel.(I Corinteni 3, 16).

„Dumnezeu a devenit om pentru ca omul să devină Dumnezeu”, aceasta este ideea centrală a iconomiei mântuirii noastre, scumpă tuturor Părinților Bisericii, de la Sfântul Irineu la Sfântul Atanasie cel Mare.²⁸ Numai prin această intrare într-o natură umană vizibilă și corporală, Fiul lui Dumnezeu putea să dobândească un trup real, unindu-și și asimilând în El neamul omenesc întreg, a cărui unitate e esențial condiționată de corporabilitate. ”Natura corporală adoptată de Fiul lui Dumnezeu este condiția esențială a unirii Sale cu neamul omenesc; pe de altă parte, această unire e baza celei mai înalte ridicări a neamului omenesc și a participării lui la puterea misterioasă și supranaturală a Capului său. Era deci firesc ca puterea grației Fiului lui Dumnezeu să nu intre în neamul omenesc decât prin vehiculul umanității Sale - trupul”.²⁹

„După Înălțare, în Hristos avem pe Dumnezeu – Omul, șezând de-a dreapta Tatălui”,³⁰ adică pe unul dintre noi stând în comuniune cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și domnind, pentru că El este Dumnezeu-Fiul, făcut om din iubire

²⁴ IBIDEM, p. 5.

²⁵ SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Răspunsuri către Talasie*, 63, în “Filocalia românească”, vol. III, p. 368-369, *apud* Pr. Prof. Dr. I. BRIA, *op.cit.*, p. 369.

²⁶ În special prin Înviere și Înălțare a avut loc o pnevmatizare a trupului omenesc a lui Hristos, în care raționalitatea plasticizată a materiei s-a făcut deplin transparentă și spiritualizată.

²⁷ Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 12.

²⁸ Pr. Lect. D. RADU, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine.....*, p. 29.

²⁹ M. J. SCHEEBEN, *Le Mystere de L'Eglise et des ses sacrements*, Introduction, traduction, notes et appendices, par Dom. Augustin Kerkvoorde, O.S.B., Paris 1946, p.107, *apud* Pr.Prof.D. STANILOAE, *Ființa tainelor în cele trei confesiuni*, p. 5.

³⁰ PANAGIOTIS N. TREMBELAS, *Dogmatique de l'Eglise orthodoxe catholique*, I –III, trad. française par l'Archimandrite Pierre Dumont, Editions de Chevetogne, Desclee de Brouwer, 1966-1968, p. 216, *apud* Pr. Lect. D. Radu, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine....*, p. 55.

pentru om și pentru a noastră mântuire. „Caracterul sacramental al Dumnezeu-Omului realizează deci cea mai frumoasă unire a lui Dumnezeu și a gratiei supranaturale cu natura vizibilă și materială; trupul Dumnezeu-Omului, care conține cu adevărat și esențial plenitudinea dumnezeirii, devine un trup de viață făcător de unde țâșnește pentru noi viața supranaturală”.³¹

Numai prin Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, putem avea acces la Tatăl: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine”(Ioan 14, 6). O poziție deosebită în această taină o are omul,³² prin el accentuându-se în mod special lucrarea lui Dumnezeu asupra creației, în vederea transfigurării și spiritualizării ei. Insa Omul care a devenit mediul prin excelență al puterii lui Dumnezeu asupra materiei și a celorlalți oameni este Hristos. „El s-a făcut om, ca prin firea noastră să se unească mai strâns cu toate subiectele umane purtătoare ale aceleiași fiiri și cu toată creația cu care aceste subiecte sunt legate prin firea lor”.³³ Așadar Hristos a făcut din umanitatea asumată mijlocul de unire și de îndumnezeire a întregii creații a lui Dumnezeu.

Deși Hristos însuși este un sacrament, o taină- taina principală și baza tuturor celorlalte Taine - El a asumat realități pământești, ca să se împărtășească pe Sine însuși și lucrarea Sa dumnezeiască prin ele, pentru mântuirea noastră, posibilitatea acestei asumări fiind dată în întruparea Sa ca om. ”Forma sau actul extern al Tainei își are locul său fiind cerut de natura noastră omenească, de vizibilitatea eclezială a Trupului lui Hristos și avându-și temeiul ei ultim, dumnezeiesc în Taina Hristos”.³⁴

Între Hristos, ca supremul mister al creștinismului și Tainele sau misterele în sens restrâns există o legătură ființială: ”Dumnezeu-Omul s-a coborât în neamul omenesc cu plenitudinea dumnezeirii Sale și cu Duhul Sfânt...prin unirea naturii Sale umane cu dumnezeirea Sa. Puterea divină vine la noi prin umanitatea lui Hristos, ca prin mediul său; pornind de la acest organ, ea se întinde, datorită celorlalte organe, la tot neamul omenesc și la fiecare om în parte. Actele exterioare de care este legată eficacitatea acestor organe nu sunt simple gajuri care ne-o asigură; ele sunt vehicule reale ale puterii lui Hristos ce se răspândește în membrele sale. Ele operează ca și Hristos, a cărui putere miraculoasă se manifesta prin mijlocirea actelor exterioare, a cuvintelor, a gesturilor”.³⁵

Dacă Hristos ar fi rămas pe pământ și ar fi putut comunica prin trupul

³¹ M. J. SCHEEBEN, *op.cit.*, p 107.

³² Pentru că omul a fost capabil prin voința lui să producă dezbinarea între toate, Dumnezeu care nu se dezice de creația Sa, a încercat o nouă, mai strânsă și mai sigură unire a tuturor în Sine, folosindu-se tot de om ca mijloc de unificare a făpturilor.

³³ Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 10

³⁴ Pr. Lect. D. RADU, *Caracterul ecleziologic a Sfintelor Taine...*, p 148

³⁵ M.J. SCHEEBEN, *op. cit.*, p. 113.

Său personal cu toți oameni, Tainele în sens restrâns nu ar fi fost necesare, dar întrucât El s-a înălțat la cer, acestea nu sunt decât prelungirea vizibilă a lucrărilor manifestate de Domnul prin trupul Său: ”Hristos despărțindu-se de lume și luând ucenicilor Săi prezența văzută, le-a lăsat Tainele, ca ei să-L cunoască și să-L poseadă cu atât mai sigur în prezența Sa dumnezeiască, ca ei să primească în ele chezașia existenței și vieții Sale, nu numai spiritual, ci și s-o pipăie, s-o miroasă și s-o guste chiar, sensibil”.³⁶ Așa cum Hristos n-a lucrat cât a fost pe pământ numai prin cuvântul Său, ci a comunicat puterea dumnezeiască celor din jurul Său din însuși trupul Său, așa face și după înălțarea Sa la cer, prin Taine.

„Realitatea dumnezeiască nu e numai prilejuită de partea văzută a Tainelor, ca un efect, ci aceasta parte văzută e plină, e transfigurată de realitatea nevăzută dumnezeiască. Caracterul acestora și-l primește partea văzută a Tainei prin Duhul Sfânt și tot Duhul Sfânt, primit de om prin Taina, îl ajută pe acesta să vadă în ea pe Hristos. Astfel, a vedea și a primi pe Hristos prin Taine, înseamnă a-L vedea și a-L primi prin Duhul Sfânt, conform doctrinei unanime a Sfinților Părinți, că precum pe Tatăl Il cunoaștem prin Fiul, așa și pe Fiul Il cunoaștem prin Duhul, pe care-L primim, la rândul Său, prin Taină. De aceea se poate spune alternativ ca prin Taine primim pe Hristos, sau pe Duhul Sfânt”.³⁷ Așadar, prelungirea pământească prin Biserică și Tainele ei a misterului Întrupării Fiului lui Dumnezeu, precum și a întregii Taine a lui Hristos este cerută de taina însăși a lui Hristos, care o face astfel și posibilă.³⁸

III. Caracterul ecclesiológic al Tainelor

„Posibilitatea Tainelor este dată deci în unirea firii omenești cu firea dumnezeiască în ipostasul Logosului, iar puterea și lucrarea lor în om, în consecințele unirii ipostatice a celor două firi în unul și același ipostas dumnezeiesc al Fiului. Întruparea a făcut posibilă atât nașterea Bisericii ca o prelungire a ei, fiind Trupul tainic al lui Hristos, în care are loc incorporarea personală și dinamică, prin Taine a oamenilor în Hristos, cât și întemeierea Tainelor, prin care Hristos realizează această incorporare a noastră în Biserica Sa”.³⁹ Astfel Biserica se constituie prin Taine, se hrănește prin ele și se extinde prin ele. Biserica e purtătoarea Tainelor, iar acestea reprezintă dinamica Bisericii. „Biserica e Hristos prelungit și în curs de prelungire prin Taine; e

³⁶ ODO CASEL, *Glaube, Gnosis und Mysterium*, in *Jahrbuch für Liturgiewissenschaft*, 15 Band, Munster in Westfalen 1941, p. 245, *apud*. Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni...*, p. 6.

³⁷ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 6-7.

³⁸ E. H. SCHILLEBEECKX, *Le Christ Sacrament de la rencontre de Dieu*, p. 69, *apud* Pr. Prof. D. RADU, *Caracterul ecclesiológic al Sfințelor Taine...*, p. 59.

³⁹ Pr. Lect. D. RADU, *Caracterul ecclesiológic al Sfințelor Taine...*, p. 100.

Hristos comunicat și în curs de comunicare prin Taine. Dacă Biserica e corpul extins al lui Hristos , ea e al doilea mister principal”.⁴⁰

Dacă taina sau sacramentul în sens larg este unirea lui Dumnezeu cu realitatea văzută, în primul rând cu realitatea umană, ”Biserica este ea însăși în totalitatea ei, o taină, un sacrament, ca extensie și prelungire în timp, sau ca mediu de iradiere a tainei originare care este Hristos”.⁴¹

Biserica apare în exterior sub aspectul unei societăți de oameni, ea „ascunzând în interior misterul unei uniuni minunate a acestei comunități cu Hristos cel întrupat, care locuiește în sânul ei cu Duhul Sfânt, care o hrănește și o conduce”.⁴² Biserica este „Taina generală și fundamentală în care este prezent și lucrează în chip nevăzut Hristos Insuși, pe care-L experiem prin lucrările Duhului Sfânt, adică prin Tainele Bisericii. Ele sunt relații personale și dinamice ale lui Hristos în Duhul Sfânt, în Biserica și în credincioși. Prin ele se realizează Biserica, căci prin ele se extinde Hristos în umanitate, sau se încorporează și cresc oamenii în Hristos, ca mădulare ale Trupului Său – Biserica”.⁴³

S-ar putea spune ca Biserica e misterul sursă, misterul general, care se activează în Taine sau mistere în sens restrâns.

„Relația strânsă, ființială dintre Sfintele Taine și Biserica e dată în Hristos Insuși, care a instituit și Biserica și Tainele ei, în care lucrează Duhul Sfânt, care face prezent pe Hristos și în Biserica, și în Taine, precum și în cuvântul Scripturii”.⁴⁴ Legătura dintre Taine și Biserica este indisolubila, de aceea ele sunt numite „Taine ale Bisericii și Biserica dreptmăritoare este considerata Biserica a Tainelor”.⁴⁵

Tainele nu trebuie definite ca entități în ele însele, fără legătură cu credinciosul, ci ca mijloace prin care se stabilește legătura între Dumnezeu și credincios. „Dacă Biserica e sacrament sau taina în sensul de uniune realizată între Dumnezeu și totalitatea credincioșilor, Tainele, ca acte, sunt mijloace prin care se extinde și se menține continuu legătura care constituie ființa Bisericii”.⁴⁶ Astfel se poate spune că Biserica în calitatea ei de sacrament, în totalitate e un rezultat continuu al sacramentelor.

„Tainele sunt condiția indispensabilă pentru creșterea trupului Bisericii. Ele „sunt încheieturile și legăturile”(Coloseni 2,19), care unesc

⁴⁰ Pr. Prof. D. STANILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 7.

⁴¹ ODO CASEL, *op. cit.*, p. 225, *apud* Pr. Prof. D. STANILOAE, *Din aspectul sacramental al Bisericii*, în “S.T.” seria a- II-a, anul XVIII, Nr. 9-10, noiembrie – decembrie 1966, p. 531 – 532.

⁴² M. J. SCHEEBEN, *op.cit.*, p. 103.

⁴⁹ Pr. Prof. Dr. D. RADU, *Sfintele Taine ale Bisericii după Tradiția Apostolică din punct de vedere orthodox*, în B.O.R., Anul XCVIII, Nr.11-12, noiembrie – decembrie 1980, p. 1139.

⁴⁴ IBIDEM, p. 1129.

⁴⁵ Pr. Lect. Univ. Dr. N. DURA, *op.cit.*, p. 140.

⁴⁶ Pr. Prof. D. STANILOAE, *Din aspectul sacramental al Bisericii*, p. 533.

trupul lui Hristos, pornind din capul lui, și prin aceasta unesc pe credincioși încât aceștia sunt „ca un singur om” (F.A. 4, 32), având o singura inimă și un singur suflet. Numai prin Taine se realizează unitatea pentru care s-a rugat Hristos”.⁴⁷

„Tainele se referă la Biserică: circumscriu, exprimă și dinamizează viața ei sacramentală pe de o parte, iar Biserica, pe de altă parte, nu numai că se realizează și crește prin Taine, ci este și condiția lor (sine qua non, n.n.) și aceasta datorită lui Hristos Care a instituit și Biserica și Tainele. Deci între Biserică și Taine există un raport general, care subliniază sacramentalitatea Bisericii și prezența ei sacramentală în viața credincioșilor, cât și unul special care subliniază caracterul eclezial al fiecărei Taine în parte”.⁴⁸

„Biserica este mâna lui Hristos”,⁴⁹ care atinge prin degetele ei, Tainele, pe oameni, pe care-i încorporează în trupul său, Trupul lui Hristos, care cuprinde dinamic generațiile tuturor credincioșilor în veac.

Credința Bisericii este aceea care articulează Tainele, în Hristos și în Duhul Lui „Prin urmare fiecare taină este articulată în Biserica atât prin instituirea ei și a Bisericii de către Hristos, cât și prin credința Bisericii, condiția obiectivă a Tuturor Tainelor”.⁵⁰

Biserica se exprimă prin Taine, le condiționează și le săvârșește prin episcopii și preoții ei investiți pentru aceasta. De aceea „nu există Taine în afara Bisericii, ci numai în Biserică: dar nu există nici Biserică fără Taine, căci încorporarea oamenilor în Hristos, și creșterea lor în Hristos, ca mădulare ale Trupului Său – Biserica, nu se realizează decât prin Sfintele Taine”.⁵¹

Mediul mântuirii noastre este Biserica: mântuirea nu se poate realiza în afara Bisericii, căci „cine nu are Biserica drept mamă, nu poate avea pe Dumnezeu drept Tată”. „Extra ecclesiam nulla salus” este definiția cea mai concisă a legăturii între mântuire și Biserică, dată de Sfântul Ciprian”.⁵²

Deci dacă în Taină ne unim cu Hristos – aceasta unire constituind caracterul hristologic al Sfintelor Taine, aceasta unire cu Hristos nu poate avea loc decât în Biserica, Trupul Lui dezvoltat și prelungit vizibil până la noi – acesta fiind caracterul bisericesc, eclezial al Tainelor.

IV. Instituirea și alcătuirea Sfintelor Taine

„Instituirea lor dumnezeiască, de la Hristos Insuși, precum și săvârșirea lor

⁴⁷ A.VOLCOV, *Othod Vaticana ot Osuov hristianstva*, în „Jurnal Moscovscoi Patriarhii”, nr.2 (februarie) 1951, p.27- 32, *apud* Pr.Prof.D.Radu, *Sfintele Taine în Viata Bisericii*, p. 177.

⁴⁸ Pr. Prof. D. RADU, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine...*, p. 153.

⁴⁹ CLEMENT DILLENCHNEIDER, *Le Dynamisme de nos sacrements*, Paris, editions Alsatia 1964, p. 23, *apud* Pr.Lect. D. RADU, *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine*, p.154.

⁵⁰ Pr. Prof. D. RADU, *Sfintele Taine ale Bisericii după Tradiția Apostolică*, p. 1137.

⁵¹ IBIDEM, p. 1129.

⁵² SFÂNTUL CIPRIAN, *Epistola 73*, 21, „Patrologia Latină” (P.L.), III, col. 1169, *apud* Pr.Lect.D.Radu *Caracterul ecleziologic al Sfintelor Taine...*, p. 176.

începând din ziua Cincizecimii, de către Sfinții Apostoli și urmașii lor, episcopii și de către preoți, constituie elementul principal al ființei Tainelor, arătându-le ca acte de putere ale lui Dumnezeu și mijloace ale prezenței și lucrării lui Hristos în Biserică, și în mădularele ei, prin Sfântul Duh”.⁵³ Prezența și lucrarea lui Hristos însuși în Taine e implicată în faptul că „harul Tainelor e energia necreată a lui Hristos, sau lucrarea Lui”.⁵⁴

Toate Sfintele Taine au fost instituite de Mântuitorul Iisus Hristos, cum reiese din textele: „...iar harul și adevărul prin Iisus Hristos au venit” (Ioan 1, 17), precum și din calitatea Apostolilor de „slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu” (I Corinteni 4,1), deoarece aceștia au îndeplinit toate din încredințarea și în numele lui Iisus Hristos.

Tainele au fost instituite de Mântuitorul Hristos însuși ca ”forme și grade de relații personale ale Lui, cu oamenii încorporați în Sine, ca mădulare ale Bisericii, căci orice Taina este o intrare în comuniune cu Hristos ca persoana, și prin Hristos o intrare în comuniune cu ceilalți membri ai Bisericii uniți cu El”.⁵⁵

După temeiurile scripturistice ale instituirii lor, toate cele șapte Taine prezente în Biserică sunt instituite de Hristos, unele în mod direct – Euharistia, Botezul, Spovedania și Preoția sacramentală, iar altele în mod indirect – Mirungerea, Nunta și Maslul- arătându-se totodată practicarea lor încă de la începutul Bisericii.

Referitor la instituirea Tainelor, din Biserică Veche „avem mărturia lui Pseudo Ambrozie care în cartea a IV- a despre Sacramente scrie: “Cine este autorul Sfintelor Taine, decât numai Domnul Iisus? Din cer au venit aceste taine”.⁵⁶ De asemenea toate Mărturisirile de credință ale Bisericii Ortodoxe subliniază acest lucru.

Deși Cărțile Noului Testament arată mărturii clare numai despre instituirea unor taine, totuși Mântuitorul Iisus Hristos a lăsat un cuvânt despre celelalte taine, cuvânt care s-a păstrat în tradiția orală transmisă de Apostoli”.⁵⁷ Astfel Biserică recunoaște astăzi mai multe taine decât cele ce se arată a fi instituite direct de Hristos.

Sfânta Euharistie a fost instituită direct de Mântuitorul Hristos, la Cina cea de Taină, când luând pâinea, a mulțumit și a binecuvântat și frângând, a zis Apostolilor Săi: ”Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu...și luând paharul și mulțumind le-a dat zicând: „Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al legii celei noi”...(Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-

⁵³ Pr. Prof. D. RADU, *Sfintele Taine după tradiția Apostolică.....*, p. 1133.

⁵⁴ Pr. Prof. Dr. D. STĂNILĂ, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 20.

⁵⁵ Pr. Prof. D. RADU, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, p. 173.

⁵⁶ Prof. Diac. EM. VASILESCU, *art. cit.*, p. 23.

⁵⁷ Pr. Prof. Dr. I. BRIA, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, p. 370.

20).⁵⁸

După Învierea Sa din morți, Mântuitorul a instituit celelalte Sfinte Taine. Astfel Preoția a fost instituită la aratarea Sa Apostolilor care se ascundeau într-o casă de frica iudeilor în momentul în care le-a zis: ”Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și Eu pe voi. Acestea zicând a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți tine, vor fi ținute”(Ioan 20, 21-23).⁵⁹ Tot acum a instituit și Taina Spovedaniei sau Mărturisirii, care fusese făgăduită Apostolilor de mai de mult: ”Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer”(Matei 18, 18).⁶⁰

Înainte de Înălțarea Sa la cer, Mântuitorul a instituit Taina Botezului spunând ucenicilor Săi adunați în jurul Lui: ”Drept aceea mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh... (Matei 28, 19).⁶¹

Deși Sfânta Scriptura nu ne arată momentele instituirii celorlalte Taine – Căsătoria, Mirungerea și Maslul – avem totuși informații despre practicarea lor încă din veacul apostolic. Astfel prin participarea Sa la nunta din Cana Galileii și prin săvârșirea primei minuni la aceasta nuntă, Mântuitorul a arătat că acorda o cinste și o prețuire deosebită căsătoriei, pe care ulterior a ridicat-o din ordinea naturii în cea a harului (Ioan 2, 1-11).⁶² De asemenea Mirungerea era practică de Sfinții Apostoli, prin punerea mâinilor asupra celor botezați „și ei luau Duhul Sfânt” (Fapte 8, 17), iar Maslul prin ungere cu untdelemn „și mulți bolnavi se făceau sănătoși” (Marcu 6, 12-13).⁶³

Chiar dacă s-ar admite că unele dintre Sfintele Taine au fost instituite numai indirect de Mântuitorul, iar direct de Sfinții Apostoli, valoarea lor rămâne neschimbată, deoarece izvorul lor rămâne tot Domnul Iisus Hristos.

V. Partea văzută - materia și forma

Sfintele Taine comunică harul dumnezeiesc nevăzut prin intermediul unei părți văzute. Aceasta parte văzută, sensibilă sau externă, este rânduiala, ritualul sau slujba stabilită de Biserică pentru săvârșirea ei cuprinzând:

⁵⁸ Alte locuri unde se vorbește despre Sf. Euharistic: Ioan 6, 55-57; Faptele Apostolilor 2, 42; 1 Corinteni 11, 26.

⁵⁹ Pr. Prof. Dr. ISIDOR TODORAN, Arhid. Prof. Dr. IOAN ZAGREAN, *Teologia Dogmatica*, Ed. Arhidiecezana, Cluj, 1997, p. 320

⁶⁰ IBIDEM, p. 315.

⁶¹ IBIDEM, p. 301.

⁶² IBIDEM, p. 323

⁶³ Practicarea obișnuită a acestei Taine este aratăată la Ioan 5, 14-15: “De este cineva bolnav între voi, să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru dânsul, ungându-l cu untdelemn întru numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și-l va ridica pe el Domnul, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui”.

materia, actele făcute și cuvintele rostite de săvârșitor.

„Chipul văzut al Tainei nu e numai o icoana despărțită de o lucrare ce se împlinește pe plan nevăzut, ci prin acest chip însuși e lucrătoare puterea lui Dumnezeu”.⁶⁴ Tainele sunt semne, simboale care conferă în realitate harul divin. Materia nu e numai un simbol separat de har, ci „sub acest simbol material există prezent în mod real harul lui Dumnezeu” iar, “ceea ce se vede nu e numai cât se vede și harul nevăzut lucrează prin materia și gestul văzut”.⁶⁵ Mântuitorul Insuși pune alături simbolul și realitatea harului, materia și Duhul, atunci când vorbește despre necesitatea Botezului: “De nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va intra în Împărăția cerurilor”(Ioan 3, 5).

„Cuvântul lui Dumnezeu a luat trup ca să adune în Sine, în taina unității lui Dumnezeu cu creația, nu numai sufletele ci și trupurile. Trupul nostru poate fi unit în mod real cu dumnezeirea lui Hristos prin atingerea trupului lui Hristos de el (analog cu ieșirea puterii din Hristos la atingerea femeii cu scurgere, n.n.). Întrucât trupul lui Hristos a devenit prin Înălțare pnevmatizat și invizibil, atingerea trupului nostru de către trupul Lui nu mai e vizibilă, ci Hristos se folosește pentru aceasta de materia cu care stă în legătură trupul nostru”,⁶⁶ iar din toate formele materiei, El, Cunoscătorul și Făcătorul nostru, alege pentru Taine pe cele fundamentale pentru necesitățile de susținere a trupului omenesc: apa, pâinea, vinul și untdelemnul.

Fiecare Taină în parte prezintă pe lângă materie și o rânduială sau un act văzut: ”actul văzut e prelungirea pe planul văzut al unei mișcări nevăzute, asemenea valului pe care-l produce la suprafața apei, mișcarea peștelui din ea, val în care intrând cineva, e angajat în aceeași mișcare pe care o face peștele”.⁶⁷

Fiecare Taina are o singură formă canonică și validă a epiclezei sau formulei sale. Observarea acesteia de către savarsitorul Tainei fără nici o adăugire sau comprimare este absolut obligatorie și poruncită de Biserică pe baza temeiurilor revelaționale scripturistice și tradiționale apostolico-patristice, prin canoane și alte orânduiri canonice.

„Pentru fiecare Taină în parte, există temeuri revelaționale ale formei și materiei, adică ale actului eclezial vizibil. De exemplu: Mântuitorul Insuși a celebrat Euharistia cu pâine dospită și cu vin (cf. Mat 26, 26-27). În modul în care S-a botezat Domnul Hristos de la Ioan în râul Iordan și în cuvintele Lui adresate Apostolilor la trimiterea la propovăduire: “mergând învățați....botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh...”, Biserica a văzut materia și forma Botezului creștin de care țin cu necesitate

⁶⁴ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Iisus Hristos Arhiereu în veac*, p. 224, apud Pr. Prof. D. Radu, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, p. 186.

⁶⁵ Prof. Diac. EM. VASILESCU, *art. cit.*, pg. 22.

⁶⁶ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 14.

⁶⁷ IDEM, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 20-21.

apa și formula trinitară a Tainei”.⁶⁸ Stabilirea și unirea într-un întreg, într-un act eclezial, vizibil a tuturor elementelor care constituie forma și materia sau într-un cuvânt actul vizibil al Tainei aparțin Bisericii, datând într-o formă concentrată încă din perioada apostolică, dezvoltată în epoca imediat următoare perioadei Sfinților Apostoli.

Așadar toate Sfintele Taine au ca element central cuvântul, dar alături de el și diferite acte și materii menite să reprezinte și mai intensiv sensul cuvântului. ”Forma și materia, sau actul eclezial exprimă și trebuie să exprime conținutul dogmatic al Tainei”;⁶⁹ de exemplu: în cazul Botezului, dialogul dintre preot și cel ce vine să se boteze, sau nașul lui în cazul pruncilor, privind lepădarea acestuia de Satana și apoi unirea lui cu Hristos evidențiază semnificația și lucrarea Tainei Botezului, el iese de sub robia păcatului și a diavolului și se unește cu Hristos, mărturisind credința în El ca Împărat și Dumnezeu.⁷⁰

Întrebuințarea termenilor de ”materie” și ”formă” așa cum o face Mărturisirea de credință Ortodoxă, deși nu e greșită, nu e necesară, nici recomandabilă, fiind o reminiscență scolastică fără temei patristic. Aceasta cu atât mai mult cu cât materia Tainelor dacă la unele nu poate fi contestată (Euharistie, Botez, Mirungere, Maslu) la altele e discutabilă (Hirotonie, Spovedanie, Nunta), iar termenul „formă”, dacă se înțelege în sens aristotelic, poate da naștere la confuzii cu privire la acțiunea harului divin în Sfintele Taine. De aceea aceasta împărțire scolastică e de preferat să fie evitată.

VI. Lucrarea Sfântului Duh

Potrivit învățaturii Bisericii, Sfintele Taine împărtășesc celor ce le primesc sub o formă vizibilă harul dumnezeiesc nevăzut al lui Hristos, pentru a-i sfinți și a-i face asemenea Lui, dumnezei după har. Acest har este numit harul sfinților.

Sinoadele răsăritene palamite au stabilit că dumnezeiescul har este „energia, puterea sau lucrarea dumnezeiasca necreată, care izvorăște din ființa divină a celor trei Ipostasuri, fiind nedespărțită de aceasta, dar deosebită de ființa însăși al lui Dumnezeu”, care preface firea în chip neschimbat, îndumnezeind-o și care arată în firea oamenilor ca într-o icoană Arhetipul necuprins și mai presus de fire și de ființă, și procură fericirea veșnică”.⁷¹ Harul este „fața lui Dumnezeu immanentă, înclinată către lume, pururea lucrătoare și colaboratoare cu libera voință omenească”⁷² (I Cor 3, 9).

Izvorul lui fiind Dumnezeu, harul divin este o energie divină personală

⁶⁸ Pr. Prof. D. RADU , *Caracterul ecleziologic al Sfințelor Taine*, p. 140.

⁶⁹ IBIDEM, p. 141.

⁷⁰ *Molitfelnic*, ediția a IV-a, Ed. IBMBOR, București, 1984, p. 25

⁷¹ SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, 64, p. 412.

⁷² Prof. N. CHIȚESCU, *Ortodoxie și protestantism*, în “Ortodoxia”, Anul II, Nr.3, iulie-septembrie 1950, p. 423.

și el nu poate lucra în noi decât tot personal. Harul nu e străin naturii umane, ci dimpotrivă este condiția existenței și mântuirii omului, dat omului chiar de la crearea lui după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac 1, 26-27), dar pe care l-a pierdut prin căderea în păcat, fapt care i-a adus pierderea asemănării și alterarea chipului. Prin întruparea Sa și prin întreaga opera de răscumpărare, Hristos a refăcut chipul lui Dumnezeu din om, făcându-l iarăși pe acesta participant la viața divină prin har. La început menirea omului a fost nu cucerirea acestei lumi, ci „răpirea Împărăției lui Dumnezeu”, transformarea lăuntrică a lumii în Împărăție și luminarea sa progresivă, prin energiile divine,⁷³ dar după cădere omul a pierdut acest dar de a cunoaște pe Dumnezeu și totodată s-a lipsit de harul Lui. Pentru a-și putea relua funcția sa inițială era nevoie de împărtășirea harului Sfântului Duh. ”Fără harul Sfântului Duh, omul nu-și poate restaura firea sa cea dintâi, în strălucirea ei, nu-și poate realiza chipul divin care i-a fost oferit potențial la început”.⁷⁴ Așadar harul este neapărat necesar omului pentru a-și împlini scopul său și anume Asemănarea cu Făcătorul lui.

„Învățătura ortodoxă despre har precizează că „el se oferă credinciosului ca un bloc aurifer, ce nu poate fi împărțit în bucăți”, ceea ce îi atribuie caracterul de dătător de viață prin esență, adică de sfințitor sau mântuitor”.⁷⁵ Harul dumnezeiesc este unul și același, emanând din ființa lui Dumnezeu cel în Treime, de la Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt, dar având o multiplă lucrare. Astfel fiecare Taină deși împărtășește același har sfințitor își are roadele ei conferind și haruri sau daruri speciale, caracteristice fiecăreia dintre ele.

Împărtășirea harului și a tuturor energiilor divine în Biserică și în om prin Sfintele Taine, ține în mod deosebit de lucrarea Sfântului Duh. ”Harul deși aparține Duhului Sfânt, este adus prin mijlocirea și jertfa Mântuitorului Iisus Hristos”.⁷⁶ Așadar ”Taina este o acțiune și a Duhului Sfânt, deoarece Hristos se manifesta în Biserică, în și prin Sfântul Duh”,⁷⁷ care este „Duhul lui Hristos”(Rom 8, 9) și totodată Cel ce ne împărtășește „harul sfințitor și mântuitor al Domnului nostru Iisus Hristos”(2 Cor 13, 13).

Tainele Bisericii nu sunt numai repetiția unor formule și rânduiri, ci prilejuri pentru reînnoirea chemării și pogorării Sfântului Duh. Fiecare Taină are propria sa Cincizecime, epicleza sa, care este rugăciunea adresată Tatălui pentru ca El să reverse Sfântul Duh, deoarece actul sacramental se realizează prin coborârea energiilor Sfântului Duh.

⁷³ PAUL EVDOKIMOV, *Ortodoxia*, Ed. IBMBOR, Bucuresti, 1996, p. 103.

⁷⁴ Pr. Lect. Univ. Dr. N. DURA, *op.cit.*, p. 174.

⁷⁵ M. LOT-BORODINE, *La deification de l'homme selon la doctrine des Peres grecs*, Edition du Cerf, Paris 1970, p. 222.

⁷⁶ Pr. Lect. Univ. Dr. N. DURA, *op.cit.*, p. 174.

⁷⁷ Pr. Prof. Dr. I. BRIA, *op.cit.*, p. 370.

„In ministeriul Tainelor, lucrarea Sfântului Duh rămâne legată de lucrarea lui Hristos, fiindcă rolul Duhului Sfânt este acela de a atrage credincioșii mereu mai profund în procesul morții și învierii lor tainice cu Hristos”. Așadar numai împărtășindu-ne de Duhul Sfânt putem fi în comuniune cu Hristos, murind și înviind cu El la o viață nouă. ”Acest proces spiritual, în care lucrarea Duhului rămâne nedespărțită de cea a lui Hristos, reprezintă elementul dinamic care leagă împreună Tainele creștine”.⁷⁸

„Rolul Sfântului Duh în ministeriul Tainelor este interpretat din trei perspective distincte: a preotului sau ministrului, a elementelor naturale și a credincioșilor. Acest fapt reiese cu prisosință din Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur, în care preotul se roagă lui Dumnezeu Atotțiitorul să sălășluiască Duhul Său cel Sfânt ”peste noi, peste aceste daruri puse înainte și peste tot poporul Tău”. Aceasta rugăciune arată că Duhul Sfânt, ca Duh de iubire și comuniune, îmbrățișează întreaga Biserică”.⁷⁹

După cum rezultă din textele liturgice și mai ales din epiclezele Tainelor,⁸⁰ ”Duhul Sfânt nu rămâne o putere care se mișcă la suprafața elementelor naturale, ci este o putere care pătrunde în ele”, transformându-le cu puterea harului său, „ca să devină izvor de curățire spirituală și de viață nouă în Hristos”.⁸¹ Așa după cum Duhul izvora din trupul lui Hristos, ca să vindece pe cei ce se atingeau de El, tot astfel, Duhul Sfânt se manifestă prin elementele naturale ca să înnoiască firea credincioșilor.

Spre a nu se crea confuzii, trebuie subliniat că partea văzută a Tainelor (materie, actele, cuvintele rostite) deși esențială acestora, nu trebuie considerată un instrument magic care lucrează de la sine, transmițând harul în chip mecanic. Ea, deși e rânduită de Biserică, este expresia voinței Întemeietorului Tainelor, Iisus Hristos, care lucrează mijlocit în Biserică Sa prin Duhul Sfânt. Deci, partea văzută lucrează în Taină nu de la sine și prin sine, ci prin prezența Duhului Sfânt, în conformitate cu voința Celui ce a instituit-o. Modul lucrării însă rămâne tainic și nepătruns de mintea omenească, de aceea separarea celor două părți e numai produsul unei abstracțiuni și nu-și are rostul.

Sensul Tainei, ca simbol care conține realitatea nevăzută dumnezeiască, harul, corespunde și cu structura ființială a omului, cu

⁷⁸ Pr. Prof. Dr. DUMITRU POPESCU, *Ortodoxie și catolicism – dialog și reconciliere*, Ed. România creștină, p. 56.

⁷⁹ IBIDEM, p. 49.

⁸⁰ ex: la Botez: ”Tu, Însuși, dar, Iubitorule de oameni, Împărate, vino și acum, cu pogorârea Sfântului Tău Duh, și sfințește apa aceasta”; la Euharistie: ”Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acela Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoiește nouă, celor ce ne rugăm Ție”; ”Dumnezeiescul Duh, Cel ce pe toate cele neputincioase le vindecă, și pe cele cu lipsă le plinește, hirotonisește pe cucernicul diacon (N) întru preot” etc.

⁸¹ Pr. Prof. Dr. D. POPESCU, *op.cit.*, p. 52.

constituția spiritual-corporală a omului.⁸² Simbolul nu e numai un simplu chip, ci e unitatea a două realități, numai aparent despărțite. Adică simbolul este o realitate vie care participă la o altă realitate vie și e unită cu ea.

Pentru că Tainele sunt date spre folosul omului, acesta fiind o ființă dihotomică –trup și suflet, material-spiritual, și ele sunt alcătuite dintr-un element natural (materia) și unul supranatural (harul Sfântului Duh). “Dacă ar fi netrupesc, și-ar da aceste daruri așa cum sunt ele netrupești. Dar fiindcă sufletul este împreunat cu trupul, cele duhovnicești le dă în semne supuse simțurilor”,⁸³ căci omul primind numai harul sfânt care este o energie nematerialnică, nu s-ar fi bucurat deplin. De aceea Dumnezeu se face accesibil omului prin materie, ca acesta să se bucure deplin.⁸⁴

În general simbolul, ca vehicul, ca mediu sensibil, material, al unei realități spirituale, este condiția indispensabilă prin care omul se pune în contact cu realitățile spirituale. ”Spiritul omului nu poate lucra, nu poate primi nimic în mod independent de trup și deci altfel decât prin simbol”. Semnul sacramental, simbolul nu este un pericol pentru puritatea relației omului cu Dumnezeu ci dimpotrivă, sprijinul și ajutorul cel mai puternic. ”Important e ca mijlocul material să comunice spiritului un sens. Cuvântul este cel mai adecvat, cel mai obișnuit mijloc pentru comunicarea sensurilor. Dar uneori aceste sensuri pot primi un coeficient de claritate, de impresionabilitate prin diferite materii, care prin natura lor, au un sens, de la funcțiunea lor, de exemplu: apa are sensul de a spăla, pâinea de a hrăni, etc.”⁸⁵

Pentru că ”în trup e sufletul întreg și a sfinți trupul înseamnă a sfinți și sufletul prin legătura strânsă dintre partea văzută și cea nevăzută, Tainele pun în relief marea însemnătate a trupului omenesc și valoarea lui eternă ca mediu transparent al bogățiilor și adâncimilor dumnezeiești, și organ al prezenței dumnezeirii”,⁸⁶ vas sau “templu al Duhului Sfânt” după cum ne arată Sfântul Pavel (1 Cor 6, 19).

VII. Sfintele Taine în Teologia Romano - Catolică și în cea Protestantă
Potrivit învățaturii Bisericii Ortodoxe, harul divin de care ne împărtășim în Taine, ”fiind energie necreată a lui Hristos, e însăși puterea Lui de neconținută jertfa, însăși expresia stării din jertfit și înviat. Aceasta energie se deosebește de “efectul grațial” (Gnadenwirkung) al jertfei de pe cruce, la care s-a oprit teologia catolică”. „Obligați de doctrina despre grația creată”, care deși recunoaște că harul este un dar dumnezeiesc câștigat de Hristos pentru opera

⁸² Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 9.

⁸³ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 82 la Matei*, 4, P.G. 58, 743, *apud* Pr. Lect. Dr. Univ. N. Dura, *Propovăduirea Cuvântului...*, p. 134.

⁸⁴ Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Creația ca dar și Tainele...*, p. 12.

⁸⁵ IDEM, *Ființa Tainelor în cele trei...*, p. 20.

⁸⁶ IDEM, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, p. 13.

de mântuire și care se dă omului în mod gratuit în vederea mântuirii, însă îl consideră ca o energie creată, un fel de putere impersonală, care se adaugă la puterile naturale ale omului, spre a-l ajuta pe acesta în lucrarea mântuitoare, teologii catolici trebuie (sunt nevoiți) să spună că în Taine primim grația meritată de Hristos, dar nu o grație din Hristos”.⁸⁷

„Astfel se ajunge la un dualism de neîmpăcat a) prin Taină omul se împărtășește de Hristos Insuși și pentru acesta; b) primește grația creată. E de neînțeles așadar de ce mai e necesară moartea și învierea omului cu Hristos, dacă omul se mântuiește prin grația creată, și dacă ea e meritată prin moartea cea unică de pe cruce a lui Hristos. Sau dacă omul are un folos din moartea și învierea împreună cu Hristos, atunci chiar din ele îi vine energie mântuitoare și nu vedem de ce mai e lipsă de grația creată, acest intermediar între Hristos și om. Peste tot, cum poate experia omul prin grația creată moartea și învierea lui Hristos?”⁸⁸ Acest dualism nu există însă în învățătura ortodoxă.

De asemenea între Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică mai există și alte deosebiri cu privire la Sfintele Taine, însă acestea sunt mai mult de formă și nu de fond, apărute în urma inovațiilor ce au pătruns în Biserica Catolică.

În ceea ce privește materia Tainelor, catolicii săvârșesc Sfânta Euharistie cu azimă, în loc de pâine dospită, din cauza părerii greșite că Mântuitorul Hristos, la Cina cea de Taină, serbând Paștile odată cu cel al iudeilor, a folosit asemenea acestora, azima. Eroarea lor se poate vedea clar în textul Evangheliilor sinoptice, unde cei trei Evangheliști, numesc pâinea folosită de Mântuitorul : άπροç = pâine dospită și nu άζιμοv = azimă.

De asemenea romano-catolicii susțin că prefacerea Sfintelor Daruri în Trupul și Sângele Mântuitorului are loc la rostirea cuvintelor de instituire: ”Luați mâncăți.....” și „Beți dintru acesta toți.....”(cf. Mat 26, 26-28) și nu la rugăciunea de invocare a Sfântului Duh (epicleza) pe care au scos-o din rânduială.

Referitor la modul de administrare al Tainelor, în Biserica Romano-Catolică, Botezul se face prin stropire sau turnare și nu prin întreita cufundare, iar Sfânta Euharistia este administrată credincioșilor numai sub forma Trupului (deși ierarhia se împărtășește sub ambele forme), susținându-se că acolo unde e Trupul e și Sângele lui Hristos – teoria concomitenței. Spre deosebire de Biserica Ortodoxă care practică Mirungerea, prin ungerea (primitorului) cu Sfântul Mir, în Biserica Catolică s-a păstrat pe lângă acest mod de administrare și cel sub care se oficia inițial aceasta Taină de către Sfinții Apostoli: prin punerea mâinilor arhierelui (cf. F.Ap 8, 17).

În ceea ce privește primitorii Sfintelor Taine, catolicii impun anumite

⁸⁷ IDEM, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 13.

⁸⁸ IBIDEM, p. 14.

restricții. Astfel Mirungerea sau Confirmarea, cum este numita în Teologia Catolica, este conferită copiilor numai după împlinirea vârstei de cel puțin 7 ani, cel mai adesea la 12 ani, după aceasta urmând și primirea pentru prima dată a Sfintei Euharistii. Fără un temei acceptabil, romano-catolicii limitează conferirea Tainei Maslului numai la bolnavii de moarte, considerând-o ca ungerea ce mai de pe urmă (*extrema unctio*). De asemenea primitivului Tainei Preoției i se cere celibatul obligatoriu, în orice treaptă s-ar afla acesta, de la ipodiaton până la arhieru, lucru impus în urma sinodului de la Elvira (Spania) din anul 306.

Biserica Catolica nu îngăduie divorțul religios pentru nici un motiv, iar dacă cei doi soți nu voiesc să conviețuiască nicidecum, atunci se impune o separație de masă și așternut, în speranța că cei doi se vor împăca. Inovația a pătruns de asemenea și în Taina Spovedaniei, în Biserica Romei, practicându-se mărturisirea auriculară, făcută în confesional, un dulap cu doua despărțituri, preotul fiind izolat de penitent pe care nu-l vede, ci numai îl ascultă.

„Originea apostolică a Bisericii, succesiunea apostolică, preoția sacramentală și cele șapte Taine, aspectul de jertfă al Sfintei Euharistii sau sacerdoțiul universal al credincioșilor, sunt elemente comune pe care le avem din perioada Bisericii nedespărțite. Dacă adăugăm la aceasta canonul Sfintei Scripturi, Sfânta Tradiție, hotărârile celor șapte Sinoade Ecumenice, putem afirma ca avem mai multe elemente care ne unesc decât ne despart”.⁸⁹

În ceea ce privesc deosebirea dintre Biserica Ortodoxă și protestanți cu privire la Sfintele Taine, acestea sunt mult mai evidente. Spre deosebire de protestanți care considera cuvântul lui Dumnezeu ca purtător al harului divin pe o treaptă cel puțin egală dacă nu mai înaltă ca Tainele: “Sacramentul are locul său numai alături de propovăduire, în legătură cu ea și în egalitate cu ea (în *Gleichartigkeit mit der Verkundigung*)”,⁹⁰ Biserica noastră, deși socotește și ea cuvântul lui Dumnezeu ca purtător sau transmițător al harului, nu-l considera a avea același rol și funcție ca Sfintele Taine, în împărțirea harului, acestea din urmă fiind ”în mod necesar organe efective ale darului divin”.⁹¹

Doctrina protestantă despre Taine rezulta din concepția lor despre raportul între Dumnezeu și om. „Acesta e un raport al distanței ce se reduce la o comunicare prin cuvânt. Așadar, în concepția protestantă, Dumnezeu mântuiește exclusiv vorbind nu și lucrând”.⁹²

Spre deosebire de învățătura Bisericii Ortodoxe care afirmă că Hristos lucrează în și prin Sfintele Taine, acestea fiind purtătoarele și transmițătoarele harului divin în mod real, protestanții neagă caracterul supranatural, haric și sfințitor al Tainelor, văzând în ele simple simboluri sau semne externe,

⁸⁹ Pr. Prof. Dr. D. POPESCU, *op.cit.*, p. 46.

⁹⁰ Pr.Prof.Dr. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, p. 21.

⁹¹ Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor în cele trei ...*, p. 22.

⁹² Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE, *Ființa Tainelor...*, p. 24-25.

asemănătoare ceremoniilor simbolice din Vechiul Testament, săvârșite în amintirea vreunui eveniment sau moment din viața Mântuitorului cu scopul de a-i întări pe credincioși în credința lor.

În timp ce pentru noi, materia Sfințelor Taine e doar un vehicul prin intermediul căruia ni se oferă darul gratuit al lui Dumnezeu, pentru protestanți și denominațiunile creștine, materia Tainelor e o asigurare obiectivă că au primit și harul iertării păcatelor⁹³.

În ceea ce privește săvârșitorii Sfințelor Taine, protestanții susțin teoria preoției generale sau universale, pe care o consideră identică cu preoția sacramentală, pe care nici nu o mai păstrează ca Taina. Aceasta învățătură a apărut datorită interpretării eronate a textului Sfintei Scripturi de la I Petru 2, 9: ”Dar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce va chemat dintru întuneric la lumina sa cea minunată”, și susține că orice creștin este îndreptățit la săvârșirea Tainelor deoarece toți creștinii sunt preoți. Interpretarea greșită dată de protestanți acestui text se înlătură prin alt text din aceeași epistola a Sfântului Petru: 1 Petru 5, 1: ”Pe preoții cei dintre voi îi rog, ca unul ce sunt împreună preot...”, din care rezultă că numai unii dintre creștini sunt cu adevărat preoți, având aceeași preoție ca și Sfântul Apostol Petru, și numai lor li se cuvine să săvârșească Sfintele Taine.

O altă deosebire este aceea că protestanții acceptă formula „ex opere operantis” în ceea ce privește validitatea Tainelor, susținând ca eficacitatea Tainei depinde exclusiv de starea morala atât a săvârșitorului cât și a primitorului, deoarece harul lucrează numai prin mijlocirea credinței, ca și a altor condiții subiective, în timp ce Biserica Ortodoxă deși nu susține clar cealaltă formulă – „ex opere operato”, e de acord cu ea, precizând însă, că se cere o anumită pregătire, și din partea săvârșitorului, cât și a primitorului.

În timp ce Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică mărturisesc numărul de șapte Taine, protestanții acceptă numai două Taine: Botezul și Cina Domnului, iar uneori urmându-l pe Luther admit și Pocăința ca Taină. „Se observă așadar de la Ortodoxie la Protestantism o slăbire progresivă a învățăturii despre apropierea între om și Dumnezeu și între om și semenii, o accentuare tot mai hotărâtă a distanței. Dacă în Ortodoxie se afirmă că prin Taine omul primește pe Hristos însuși pentru a muri și învia împreună cu El, și toți credincioșii se unesc prin ele în același Hristos, în catolicism, omul nu primește decât o grație creată, deosebită de Hristos, și fiecare om altă grație creată, încât credincioșii se găsesc într-o stare asemănătoare, dar nu într-o unitate. Și mai departe duc această destrămare a unității credinciosului cu Dumnezeu și cu semenii săi în credință, protestanții, după care omul nu mai primește de la Dumnezeu nici măcar o grație creată, ci o simplă făgăduință a

⁹³ IDEM, *Numărul tainelor, raportul între ele...*, p. 192.

mântuirii viitoare. Omul nu mai e legat de Dumnezeu prin nimic de la El, ci numai prin credința lui cu care se atâră de promisiunea lui Dumnezeu. De asemenea credincioșii nu mai sunt ținuți nici măcar într-o unitate de cugete și simțiri printr-o grație creată asemănătoare în toți”.⁹⁴

⁹⁴ IDEM, *Ființa Tainelor ...*, p. 28.

MEDITAȚIE:

MULȚUMESC, CORONAVIRUS!

Dr. EDUARD TRAIAN POPESCU

Cu ochii ațintiți către Hristos, dar purtat fiind de focul credinței în Puterea Sa Biruitoare, voi așterne aceste rânduri, ca mărturie și îndemn, ce pot fi răspândite, pe diferite forme de comunicare on-line, pe grupurile de părinți, profesori și elevi, așa cum se întâmplă la liceul “Voltaire” din Craiova, ce este o Familie, însuflețită de spiritual Voltaire, inspirat de Hristos, care spune că “nu ești bun de nimic, dacă ești bun doar pentru tine”, merit ce îl are, în mod special, Doamna Director, Prof. Dr. Loredana Dorina Popi. Rog a nu fi comparat cu mari misionari creștini sau cu Traian Dorz. Sunt doar un smerit și neînsemnat alipit al lui Hristos. Cred că mesajul este unul important în iconomia mântuirii și poate fi sursă de inspirație sau făcut copy-paste pe grupurile de părinți, și nu numai.

El sună așa:

Se cunoaște faptul că, în actul medical sau tămăduitor, există o fază incipientă, una acută și una finală. Este limpede că faza acută a fost atinsă și se merge spre cea finală sau tămăduitoare. Poate că acest virus nu a fost întâmplător, dat fiind pornirea progresivă sau secularizantă. Un mare filozof francez, André Malraux, iluminist, al secolului al XX-lea, spunea: se vor descoperi remedii pentru fiecare bucățică a corpului, dar trebuie să se înțeleagă că secolul următor ori va fi religios, ori nu va mai fi deloc. Situația este una complexă, dar tămăduitoare. NU doar trupește, ci și sufletește. Nu întâmplător se întâmplă toate astea în postul creștin. Pentru că postul nu înseamnă, în special, înfrânare de la mâncare și băutură, ci, mai ales în situații de urgență sau de adâncă încărcătură spirituală, la meditație, la contemplație, la cercetarea gândurilor și a faptelor noastre, la fericirea continuă, ce este definiția Mântuirii. Când eram profesor, vorbeam liber și frumos cu elevii, purtat fiind de focul credinței în puritate, așa cum am învățat de la Parinții și Profesorii mei, sau, cum auzim la Sf. Liturghie, în Sfântul Sfinților sau puterea plină de iubire a Celui Prea Înalt. De aceea, avem datoria să ne purtăm sarcinile unii altora, așa cum zice Sfântul Apostol Pavel, Apostolul Neamurilor. Iar acest fapt sunt convins că îl simte fiecare dintre Dumneavoastră. Pentru că sunteți Părinți, ales dar de la Dumnezeu, și poate că și răspunzători de sufletele ocrotitorilor, binefăcătorilor și slujebnicilor Dvs. Zilele astea am fost prin Hyper/marketuri și am văzut oamenii. Cum se spune, i-am scanat. Nici în 2008 nu i-am văzut așa. Îngândurați, tăcuți, foarte tăcuți. Și, sincer, m-a bucurat. Gândeau, meditau, contemplau. Nu contează ce mancați sau ce beți, pentru că Împărăția lui Dumnezeu nu este doar mâncare și băutură, ci Dăruirea,

Jertfelnicia, Compasiunea, Rugăciunea, Iubirea. Am avut onoarea să aud o pildă de la vrednicul de pomenire dirijor al corului Mitropolitan. Se numea Bârcă. Și suna așa:

Un domnitor a cerut aghiotanților să pună poveri pe popor și întreba:

- Ce zice poporul?

- Urlă, Maria Ta!

- Atunci măriți poverile!

Până când aghiotanții i-au spus că poporul a tăcut. Și atunci a exclamat:

- Oprite poverile!

- De ce, Măria ta?

- Pentru că poporul a început să gândească.

Liceul „Voltaire” este un liceu ce gândește. Pentru că are copii frumoși, liberi și buni, părinți asemenea, profesori la fel și, în special, un director la fel de frumos, liber și bun, ce trebuie prețuit, purtați fiind de convingerea că nimeni nu este fără de păcat, chiar dacă viața sa ar fi de o singură zi.

Acestea fiind zise, Vă rog să transmiteți inclusiv copiilor să respecte deciziile autorităților, fiind o situație specială la nivel planetar – ecumenic dacă vreți –, să fie foarte atenți și să înțeleagă că este o situație specială. De asemenea, cu toții, indiferent în ce credem sau încotro privim fiecare dintre noi, să avem în vedere că lumea, mediul, spiritualitatea înseamnă, în special, energie sau har, definit de teologia ecumenică drept energie divină necreată, izvorată din Fiinta Divină. Motiv pentru care Vă indemn pe Dvs. și pe cei din jurul Vostru, în casă, ÎN FAȚA Bisericii sau în orice loc, să vă ridicați ochii spre Ceruri și, punând mâna la inimă, dreapta sau stânga, să Vă rugați, grăind: Doamne, ocrotește-i pe români! Doamne, ocrotește-ne! Sau, un simplu, dar plin de bogăție: Doamne, ajută! Amin!

ÎNTĂRIRE

Sunt trei gânduri care înalță și care coboară,
Care devin și se adâncesc asemenea timpului.
Toate sunt legate precum sufletul de trup
Și nu există unul în lipsa celuilalt ori împreună.
Fiecare în parte este atât paznicul celorlalte
Precum e și vestitor în parte a celui care vine.
O rugăciune care desființează răul din gânduri,
Prag din lumini care din adâncuri desparte umbre.
Sunt poarta prin care viața trece în moarte
Cum starea rugăciunii risipește amintiri.
În curăția lor ne trezim întreit întrăirea
Pe care o dobândim prin împământenire.

(Pr. Mircea Nincu)